

Yener, M. (2022). Seçkin bir aydın olarak Orhan Burian'ın fikir ve edebiyat portresi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(43), 1365-1421.

DOI: 10.21550/sosbilder.1071427
Araştırma Makalesi / Research Article

SEÇKİN BİR AYDIN OLARAK ORHAN BURİAN'IN FİKİR VE EDEBİYAT PORTRESİ

Melih YENER*

Gönderim Tarihi / Sending Date: 10 Şubat / February 2022

Kabul Tarihi / Acceptance Date: 14 Mart / March 2022

ÖZET

Edebiyat araştırmacısı, çevirmen, yazar ve İngiliz edebiyatı profesörü Orhan Burian, Türk düşüncesine ve edebiyatına hümanist bir istikamet vermek gayretinde olmuş bir aydındır. Ona göre hümanizm insan tefekkürüne set çeken bütün dogmatik düşüncelerin hükümsüzleştirilmesi ve insan aklının serbest bırakılmasıdır. Serbest bırakılan akıl daimi bir şüphe vaziyetinde olacağına göre bu aklın inşa edeceği hayat ve sanat da tartışılmaz fikirlerin ve çözüldüğüne inanılan meselelerin değil; insan doğasına mahsus dinamizmin bir ürünü, bir aynası olacaktır. Orhan Burian hümanizmi Eski Yunan'ın sahip olduğu dinamik kafanın ve zengin felsefenin XX. yüzyıl düşüncesine adapte edilmesi olarak algılamaktadır. Hümanizm konusundan ayrı olarak Burian devrin birtakım edebiyat dergilerinde Türk ve Batı edebiyatları hakkında birçok etüt ve eleştiri kaleme almıştır. Bu makale Orhan Burian'ın Yücel ve Ufuklar dergilerinde yazdığı yazıları incelemekte ve onun Türk düşünce tarihindeki konumunu takdim etmeye çalışmaktadır. Makalenin sonuç kısmında Burian'ın fikir ve yazı evreni hakkında genel bir değerlendirme yapılmıştır. Bu genel değerlendirme makalenin yazarına aittir.

Anahtar Kelimeler: Orhan Burian, edebiyat, hümanizm, Yücel, Ufuklar

A Distinguished Intellectual Orhan Burian with His Portrait of Thoughts and Literature

ABSTRACT

Being a literary researcher, translator, writer, and professor of English literature, Orhan Burian is an intellectual who has endeavored to give a humanist direction to

* Dr. Bursa Teknik Üniversitesi, Bursa / TÜRKİYE, melih.yener@btu.edu.tr

*Turkish thought and literature. According to him, humanism is the nullification of all dogmatic thoughts that hinder human contemplation and the liberation of the human mind. Since the mind that is set free will be in a state of permanent doubt, the life and art that this mind will build will not be about indisputable ideas and issues that are believed to have been resolved; but a product and a mirror of the dynamism peculiar to human nature. Orhan Burian perceives humanism as adapting the dynamic mind and rich philosophy of Ancient Greece to 20th century thought. Apart from the subject of humanism, he wrote many studies and criticisms about Turkish and Western literature in some literary journals of the period. This article analyses Orhan Burian's articles in *Yücel* and *Ufuklar* journals and tries to present his position in the history of Turkish thought. In the conclusion part of the article, a general evaluation was made about Burian's universe of ideas and writing. This general evaluation belongs to the author of the article.*

Key Words: *Orhan Burian, literature, humanism, Yücel, Ufuklar*

Giriş

Cumhuriyet, Türk düşüncesinin Batı düşüncesine ve onun kaynaklarına en geniş surette açıldığı bir dönemdir. Türk aydın sınıfının kafaca Tanzimat'la başlayan Batı'ya yönelişi cumhuriyetle birlikte en ileri seviyesine ulaşmıştır. Bu yöneliş dünyayı Batılı mantaliteyle okumak anlamına gelmez her zaman ancak düşünce üretme tarzının Batılılaştırıldığı anlamına gelir. Zamanın düşünceleri, düşüncelerin zamanı değiştireceği şuuru erişildiği anlamına gelir. Batı düşüncesinin Doğu düşüncesinden en büyük farkı zamanın ruhuna göre biçim almasıdır. Kendisine şüpheyi rehber edinmiş ve yöntem olarak “daimi bir arayışı” benimsemiş olmasıdır. Bu fark Batı düşüncesinde aklın serbest bırakılmasından ve insan iradesine azami bir özgürlük hakkı tanınmış olmasından ileri gelir. Batı'nın bu düşünce yapısına ulaşmasında birçok tarihi ve felsefi etkenin bulunduğu söylenebilir. Ancak bu etkenlerin hepsinin kökeninde Eski Yunan sekülerizmi ve hümanizmi vardır. Avrupa'da Rönesans çağında Eski Yunan felsefesine ve edebiyatına ait eserlerin unutuldukları raflardan indirilerek yeniden okunmaya

başlaması Batı düşüncesini dini ve eskatolojik tabiatından uzaklaştırmaya, insanileştirmeye, dünyevileştirmeye başlamıştır. Sonraki yüzyıllarda aydınlanma diye tabir edilen bilimsel düşüncenin hâkim cereyan hâline gelmesi ve Avrupa kıtasındaki maddi zenginleşme Batı düşüncesindeki sekülerleşmeyi ve septikleşmeyi pekiştirmiş, yerleşik hâle getirmiştir. Bu çalışmada fikir dünyası incelenen Orhan Burian Türk düşüncesine Batı'ya mahsus bilimselliğin ve akılcılığın, Türk edebiyatına da yine Batı klasiklerine mahsus insani evrenselliğin ruh ve hüviyet vermesini arzu eden bir aydındır. Onun *Yücel*, *Ülkü*, *Adımlar ve Ufuklar* dergisinde yazdığı ve bu çalışmada bir kısmı incelenen denemelere ve pek çoğunu Millî Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu bünyesinde yaptığı edebi tercümelere hep bu arzu yön vermiştir.

Çalışmada Orhan Burian'ın fikir yazılarıyla beraber edebiyat yazıları da incelenmiştir. Orhan Burian'ın edebiyat yazılarının ekseriyeti Tanzimat sonrasında gelişen Türk edebiyatı ve bu edebiyatın Batı'daki sanat ve fikir cereyanlarıyla ilişkisi etrafındadır. Cambridge Üniversitesi'nde İngiliz edebiyatı tahsil etmesi Burian'ın Batı edebiyatının kökleri, tarihi seyri ve ruhu hakkında esaslı bir bilgi birikimine sahip olmasını sağlamıştır. Türk aydın sınıfında genç yaşta müstesna bir mevki kazanmasında da bu bilgi birikiminin önemli bir rolü vardır. Burian, fikir hayatı boyunca Türk edebiyatının evrensel bir kabiliyete ve değere ulaşması ülküsünde olmuştur. Bu ülkünün gerçekleşmesi ise ona göre Batı edebiyatlarını Rönesans'tan itibaren temayüz ettiren Eski Yunan ve Roma hümanizminden XX. yüzyıl şartları içinde yazınsal ve düşünsel olarak feyz alınmasıyla mümkündür. *Yücel* dergisinin 1940'lar boyunca sanat ve edebiyat hümanizmi bahsiyle devamlı meşgul olmasında derginin yazar kadrosuna 1936 yılında katılan Orhan Burian'ın büyük payı vardır. Bu dergi, cumhuriyet reformlarının kültür sahasında tahakkuk etmesi ve yerleşik hâle gelmesi için hümanizmi bir rehber olarak görür. *Yücel* dergisinin Mart 1936'da çıkan 13. sayısındaki "Edebi Eser ve Edebi Tenkit Hakkında" başlıklı

yazısından¹ itibaren Burian'ın bu dergideki varlığı istikrarlı bir şekilde devam etmiştir. Bu yazı çıktığında Burian henüz yirmi iki yaşındadır.

1952'de çıkan *Ufuklar* dergisindeki yazılarında Burian, hümanizm konusuna temas etmez ki bunda değişen siyasi iktidar ve onunla birlikte değişen kültürel iklimin tesiri aranmalıdır. 1950-1960 yılları arasında iktidarda kalan Demokrat Parti'nin kültür politikaları CHP'nin yirmi yedi yıl süren tek parti iktidarının kültür politikalarından derin biçimde ayrılmaktaydı.

1. Hayat Hikâyesi

Yazar, çevirmen, İngiliz edebiyatı profesörü ve dergi yayıncısı Orhan Burian 1914 yılında İstanbul Üsküdar'da doğmuştur. Babası Recep Paşa, annesi Mihriban Hanım'dır. Orhan Burian hem baba hem de anne tarafıyla seçkin bir aileye mensuptur. Babası Recep Paşa, Osmanlı Devleti'nin son kabinesinde dâhiliye nazırıdır. Osmanlı'nın son senelerinin ileri gelen devlet adamlarından Âgâh Paşa'nın kızı olan annesi Mihriban Hanım ise Fransızca, İtalyanca ve İngilizce bilen bir kadındır.

Orhan Burian işgal yıllarında ailesiyle birlikte İzmir'de yaşamıştır. Milli mücadeleden sonraysa aile Bursa'ya taşınmıştır. Kurtuluş Savaşı'nın zaferle sonuçlanmasıyla işgal yıllarında padişah yanlısı olarak tanınan babası Recep Paşa, Bulgaristan'a kaçmak zorunda kalmıştır.

Orhan Burian Bursa'da Gedikpaşa Amerikan Okulunda, Feyziye ve Bursa Amerikan okullarında, Bizim Mektep'te okur. 1926 yılında İstanbul'a gelerek Kabataş Lisesine girer, 1932 yılında bu liseden mezun olur. Babasından ayrı büyüyen Burian'ın iyi yetişmesinde ve iyi bir

---

¹ Çeşitli kaynaklarda yazarın *Yücel* dergisindeki ilk yazısının "Essay Hakkında" başlıklı yazı olduğu bilgisi verilmektedir. Bu bilgi doğru değildir. Burian'ın "Essay Hakkında" başlıklı yazısı *Yücel*'in 16. sayısında çıkmıştır.

eğitim almasında kültürlü bir kadın olan annesinin büyük katkısı vardır. Liseden mezun olduktan sonra mülkiye sınavına ve Avrupa üniversitelerine gönderilecek öğrencileri seçmek için yapılan sınava giren Burian iki sınavda da başarılı olur. Mülkiye'ye girmeyi değil Avrupa'ya gitmeyi tercih eder. 1933 yılında İngiltere'de Cambridge Üniversitesi Trinity Koleji'nde İngiliz edebiyatı bölümüne kaydolan Burian bu üniversiteden 1936 yılında mezun olur. Mezuniyetinden sonra Paris liselerinde İngilizce öğretim usulleriyle ilgili incelemelerde bulunur. 1937 yılında Türkiye'ye dönüşünden sonra Milli Eğitim Bakanlığı onu Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ne (DTCF) İngiliz filolojisi doçenti olarak tayin eder. Burian DTCF'de bir yıl görev yaptıktan sonra askere alınır. Askerlik vazifesini İstanbul ve savaş tehlikesi içinde Trakya'da yapar. 1939 yılında terhis olarak DTCF'deki görevinde geri döner. 1947 yılında ABD'ye gider. Orada Princeton Üniversitesi'nde iki yıl İngiliz ve Amerikan edebiyatı sahalarında araştırmalarda bulunur. Bu üniversitede Türkçe dersleri verir. ABD'den Türkiye'ye döndükten sonra DTCF'de 1951 yılında profesör olur. 1952 yılında fakültesinin temsilcisi olarak UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Genel Kurulu ve yönetim kurulu üyeliklerine seçilir. Bu arada Devlet Konservatuvarı'nda Batı edebiyatı ve tiyatro tarihi dersleri vermektedir.

Burian'ın Türk ve Batı edebiyatları, düşünce tarihi ve hümanizm konularındaki yazıları, sohbetleri ve röportajları öğrencilik yıllarında yazmaya başladığı *Yücel*'in yanı sıra *Adımlar* ve *Ülkü* gibi dergilerde ve 1952-1953 yılları arasında kendisinin neşrettiği *Ufuklar* dergisinde çıkar. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel'in kurduğu Tercüme Bürosu'nun idare kurulunun kurucu üyelerinden biri olarak dünya klasiklerinin Türkçeye çevrilmesi için yapılan çalışmalara katılır. Bu büronun bünyesinde Shakespeare'den yaptığı *Othello*, *Macbeth*, *Hamlet* ve *Atinalı Timon* çevirileriyle İngiltere'de ve ABD'de dikkat çeker. Shakespeare'den tercüme ettiği eserlerin bir kısmı ile Amerikalı

yazarlardan Arthur Miller'dan tercüme ettiği *Satıcının Ölümü* piyesi Ankara Devlet Tiyatrosu'nda sahnelenir. Yazılarında M. Ö. Engin, Ali Ağâh ve A. S. imzalarını da kullanır. Kimi yazılarıysa imzasız çıkar. 1952 yılının sonlarına doğru yakalandığı mide kanserinden 5 Mayıs 1953 tarihinde henüz 39 yaşındayken vefat eder (Burian, 1953; Şahsuvaroğlu, 1953; Balık, 2021).

Orhan Burian İngiliz edebiyatı alanında yaşadığı dönemin en yetkin bilim adamlarından biridir. Yaptığı ilmî incelemeler İngiliz ve Amerikan edebiyat çevrelerinde ilgiyle karşılanmış, çeşitli İngiliz ve Amerikan üniversitelerinin edebiyat dergilerinde yazıları çıkmıştır. Ömrünün sonuna doğru Osmanlı tarihiyle ilgilenmeye başlayan Orhan Burian Halil İnalçık'la beraber bir Osmanlı tarihi yazmaya hazırlanmaktaydı. *Ufuklar* dergisi Orhan Burian'ın ölümünden sonra onun için özel bir sayı çıkarmıştır. Bu özel sayıda onu yakından tanıyan pek çoğu aydın sınıftan birtakım insanlar onun hakkındaki duygu ve görüşlerini dile getiren yazılar yazmışlardır. Bu yazılarda Burian'ın âlim yönünden ziyade insan yönü üzerinde durulmuştur.

Burian'ın ilmî şahsiyetinin tebarüz etmesinde ailesinden aldığı terbiyenin, ilk mektepten itibaren okuduğu okulların ve dünyanın ileri gelen eğitim kurumlarında yaptığı araştırmaların büyük payı vardır. Onun yetiştiği şartlardaki bir aydının düşünce dünyasının mahallî ve millî sınırlar içinde kalması mümkün değildir. Tanzimat yazar ve düşünürlerinin seyahatler ve gözlemler yoluyla tanıdığı veya tanıma gayreti sergilediği Batı düşüncesini o, bu düşüncenin en köklü okullarında öğrenmiş ve tetkik etmiştir. Batı düşüncesini ve edebiyatını mektebinde öğrenen fertlerin sayıca daha kalabalık oluşu da zaten Cumhuriyet'in ilk kuşak aydınlarını Tanzimat ve Meşrutiyet aydınlarından ayıran başlıca vasıflardan biridir. Orhan Burian yetiştiği şartlar, eğitim geçmişi, fikir ve edebiyat faaliyeti bakımından Sabahattin Eyüboğlu, Vedat Günyol, Sabri Esat Siyavuşgil, Azra Erhat ve Bedrettin Tuncel gibi aydın ve edebiyatçılar nesli içinde düşünülmelidir. Burian'ın

fikir ve sanat yazılarına başlangıçtan itibaren bir evrensellik ve tarihsellik şuuruna hâkimdir. O, Eski Yunan tiyatrosunu, Milton, Shakespeare ve Wordsworth gibi İngiliz klasiklerini hümanist edebiyatın temel metinleri olarak görür. Bu eserler hümanisttir çünkü insan denen ebedi problemi ve bilinmezi en yalın hâllerleriyle aksettirebilmişlerdir. İnsanın kendisine en yakın surette edebiyatta gözükmesi bu eserlerle başlamıştır. Burian'a göre Türk edebiyatı evrensel bir değere yükselmek için kendi millî kaynaklarından beslenerek Eski Yunan edebiyatının ve Rönesans'tan itibaren Avrupa'da yazılmış büyük klasiklerin insan görüşüne ulaşmalıdır. Onun yazı ve fikir hayatına yön veren inanç budur.

2. Hümanizm Yazıları

Orhan Burian hümanizm konusundaki yazılarını *Yücel* dergisinde yazmıştır. *Yücel* dergisi yayın hayatı boyunca hümanizm konusu üzerinde ısrarla durmuş bir dergidir. Dergide bu konudaki en kapsamlı yazıları kaleme alan isimse Orhan Burian'dır.

Orhan Burian'ın hümanizm meselesiyle devamlı meşgul olmasında yetiştiği muhitin ve aldığı eğitimin etkisi açıkça görülmektedir. Orhan Burian hümanizmi sanatta ve edebiyatta evrenselliğe açılan bir kapı olarak gördüğü kadar, unutulmuş millî kültür ve edebiyat değerlerinin keşfi ve inkişafı için de bir kılavuz olarak görür. Ona göre XX. yüzyılda Türk toplumunu, Türk düşüncesini ve Türk sanatını doğruya, iyiye ve güzele taşıyacak ruh, Batı'yı kilise karanlığından akıl ve vicdan aydınlığına çıkararak hümanizm ruhudur. Cumhuriyet inkılablarının tesis ettiği maddi ve manevi iklim bir dünyevilik, insanilik, akıl ve vicdan programı olan hümanizme Türkiye'de elverişli bir ortam hazırlamıştır. Burian'a göre Türk aydınları bu elverişli ortamdan istifade ederek fikirde, sanatta ve edebiyatta Türk hümanizmini kurmalıdır.

Derginin 46. sayısında Atatürk'ün vefatı üzerine kaleme aldığı "Atatürk Asya'nın Rönesans'ıdır" başlıklı yazısında Orhan Burian

Rönesans'ın insanlık tarihindeki manasını izah etmiştir (1938: 195). Burian'a göre insan Rönesans sayesinde his ve fikir hürriyetine kavuşmuştur. Kendini tanımayı ve kendine güvenmeyi öğrenmiştir. Bilim ve sanata hızını veren de bu özgüvenin gelişmesi olmuştur. Rönesans ferde insanlığını, millete milliyetini öğretmiştir. Bu yönüyle Rönesans bir “muallim ruhtur”. Ortaçağ Avrupa'sında efendilik iddiasında olan iki müessesese vardır. Bunlardan biri imparatorluktur, diğeri kilisedir. İmparatorluk gücünü ferdin bütün haklarını çiğnemekte; kilise de ferdin bütün haklarını inkâr etmekte bulur. Ancak bu müesseselerin lüzumsuz hatta zararlı olduklarını anladıkça Avrupa onları dinlemekten uzaklaşmıştır. Rönesans bu köhne müesseselerin atmakla işe başlamış, onun yerine mükemmeli getirerek işini tamamlamıştır. Rönesans insana İlk Çağ'daki şahsiyet mülkünü geri vermiştir. Rönesans ruhunu içinde duyan insan evvela kendini tanımış, sonra da kimlerle ne diye bir arada bulunduğunu anlamıştır. Yani milli aidiyetinin farkına varmıştır.

Yücel dergisinin 47. sayısında çıkan “Hümanizma: Üç Şiir Münasebetiyle” başlıklı yazısı Burian'ın hümanizm hakkındaki görüşlerini ayrıntılı bir şekilde dile getirdiği ilk yazıdır. Burian bu yazısında hümanizmi çeşitli yönleriyle tarif etmiş, bu kavramın Avrupa'daki kaynakları hakkında izahatta bulunmuş, XX. yüzyıl dünyasında hümanizmin ifade edebileceği anlamı tartışmış ve Türk şiirinin hümanizme intibakı konusundaki görüşlerini ortaya koymuştur (1939: 262-263).

Burian bu yazısında insanlık tarihini iki devre ayırır: karanlık devir ve aydınlık devir. Karanlık devir, insanın kendini bilmeden, fark etmeden yaşadığı devirdir. Bu devrin insanına “neden” diye sormadan ve bilmeden itaat etmek öğretilmiştir. İster milattan önce olsun ister milattan sonra olsun bu karanlık devirler insanının belirgin vasfı korkudur. Ancak bir devir gelmiş ve insan, birkaç dâhi ruhun önderliğinde kendini saran karanlıktan kurtulmak için bir huruç hareketi yapmış ve bu korkuya talim

etmekten kurtulmuştur. Bu suretle insanın girdiği yeni devre “aydınlık devri” denilmektedir. Aydınlık devir insanının belirgin vasfı ise kendi iradesine duyduğu güvendir. Mevcut bilgilere göre insanlık tarihinde iki aydınlık devir vardır:

Milattan beş yüz yıl önceki Yunan gündüzü ve milattan bin beş yüz yıl sonraki Rönesans gündüzü. Bunların her ikisinde de insan ışığını herhangi bir kitaptan veya otoriteden değil kendi öz kafasından almıştır. Eski Yunan ve Rönesans sanatı, bilimi ve matematiği (bir kelimeyle Eski Yunan ve Rönesans gündüzü) insanın kendi iç dünyasındaki ve dış dünyadaki hareketleri gözlemleyip bu hareketler arasındaki ilişkiyi ve kanunları incelemesinin bir mahsulüdür. İnsanın dünyayı yeniden tanımaya ve izah etmeye çalışırken dikkatini kendine de çevirmesi hümanizm denilen çağırıcıdır. Aydınlık devirler insanı kendini bilmek istemiştir. Hümanizm insanın kendi kendini keşfe çıkmasıdır. Nasıl Herodot ve Colomb gibi adamlar dünyayı tanımaya çıktılarsa Socrates ve Erasmus gibi adamlar da insanı tanımaya çalışmışlardır ve ortaya koymuşlardır ki insan ne pagan devirlerdeki gibi bir yarı ilah ne de karanlık devirlerdeki gibi bir köledir. İnsan bir ilah kusursuzluğunda da değildir, bir köle hiçliğinde de değildir. Daima daha iyiyi, daha güzeli arar. Onu daha mükemmele sevk eden arzuları, iradesi ve hayal gücü vardır. İnsan hayal gücüyle olmadık şeyler tasarlayan, mantığıyla ölçüye gelmez şeyler hesaplayan bir âlemdir. Ancak insanın evrenin büyüklüğü ve sarsılmaz kanunları karşısındaki küçüklüğü ve zayıflığı da bakidir. Hümanizm fizik kanunlarıyla bu nispeti sabit tutmak kaydıyla insanın içinde gizli yatan kuvvetlerin keşif ve tayinidir. Eski Yunan'ın zaferi aydınlığı ilk önce kendisinin tanımış, insanı ve onun dünyasını ilk önce kendisinin idrak etmiş olmasındadır. Eski Yunan sanatı insanidir. Edebiyatı, resmi, mimarisi, heykeltıraşlığı ilahlara duyulan sevgi ve saygıyı ifade vasıtasıdır ama Eski Yunan ilahları bile insandır. Zaten Eski Yunan sanatının konusu da insandır. Rönesans, insanı Eski Yunan'ın ölümsüz sanatından öğrenmiştir. Burian Oxford'lu bir öğrenciyeye

madalya kazandıran aşağıdaki şiiri okuyucularına Eski Yunan ve Rönesans sanatının öz çocuğu olarak takdim eder:

Demirden tüylerle keskin gümüş olsan sen
Güneşe kadar sıçrayan bir Icarus,
Atılmış bulut kümelerini kesen o ince siyah kuvvet değilsin
Çiy ayazın çıplak tenlerini üşütmek için
Seyrek tüyleri içinden estiğini hissederek
Kuşlar da rüzgârı paylaşıyor.
Bununla beraber sen tarla kuşundan, hırslı kartaldan
Daha yükseklerle tırmanıyorsun
Burçlu göğü zapt ediyorsun. İpek düzlüğünde yahut
Nazlı nazlı ürperen denizlerle gidip geliyorsun
Bu senin yeni kuvvetin fakat eski usta ölüm;
Belirsiz dalgalar ardından gözetliyor yahut
Uçuşun düşen güzelliğini karşılamaya sığıyor ve hazin kanat
Kırılmış ihtişam yiyerek alev halinde yükseliyor

Burian'a göre bu şiir hümanist edebiyatı mükemmelen temsil eden bir şiirdir çünkü insanın gökleri zapt etme arzusunu bir ilahla değil bir insan olan Icarus'la² anlatmıştır.

Burian Eski Yunan sanatının ve edebiyatının hümanizmini yazısında şu cümlelerle izah eder:

Yunan sanatı insansıdır. O ölçüde ki gerek edebiyat, gerek resim, gerek müzik, gerek yontu ancak Tanrılara olan sevgi ve saygıyı dile getirmek için bir araç olmak üzere kullanırken sanatın varlığının nedeni olan Tanrılar bile insandırlar. Zaten Yunan sanatının konusu da insandır. Hayal gücünün hızıyla Tanrıların önünde başlı başına yasaları ve güçleriyle canlı olarak yükselen, bununla birlikte noksanı çok, soluğu

---

² Yunan mitolojisinde Icarus efendisine saraylar yapan bir mimarın oğludur. Gazaba uğrayıp ikisi de hapse atıldıkları bir gün babası kuştüylerini balmumuyla tutturarak kendisine ve oğluna kaçma vasıtası olarak kanat yapar. Beraber uçarlarken Icarus güneşe yaklaşmak ister. Ancak güneşin sıcaklığıyla balmumundan kanatları erir ve Icarus düşerek ölür. Icarus'un hikâyesi insana mahsus zaafın ve doyumsuzluğun sebep olacağı faciaları simgeler.

kısa olan insan... Yunan'ın ölmez sanatından Rönesans bu insanı öğrendi. Ve Rönesans'tan pay alan Avrupa ulusları çocuklarına bu insan anlayışını aşıladılar. (Burian, 1939: 262-263)

Burian'a göre Türk şiiri zorlukları, imkânsızlıkları, insanı hiç derecesine indiren bütün tabiat güçlerini bir çift benzetmeyle yok ettikten sonra bir yarı Tanrı uydurup insan diye kabul ettirmek sevdasıdır. Onun içindir ki gerçek insanın umutlarını, isteklerini, acılarını dile getirememektedir. Türk edebiyatına gerçek ve dünya ölçüsünde büyük şiir, hümanizm ile birlikte gelecektir.

Burian'ın *Yücel* dergisinin 62, 63 ve 64. sayılarında yayımlanan “Hümanizma ve Biz” başlıklı yazı dizisinde hümanizm, tarihî ve felsefî olarak izah edilmiş ve bu düşüncenin günümüz hayatına, fikriyatına ve sanatına tatbik edilebilirliği tartışılmıştır (1940: 71-72/121-122/171-173).

Buna göre hümanizm önce İtalya'da ortaya çıkmış bir düşünce ve zihin nizamıdır ve hümanizmin tarih içindeki birinci aşaması tamamen edebî bir manzara arz eder. XIV. yüzyılda özellikle İtalya'da Yunanca ve Latince yazılmış eski eserleri okumaya karşı büyük bir ilgi uyanmıştır. Bu aslında yeni başlayan bir okuma faaliyeti değildir. Eskiden beri klasik eserler, kilise mensuplarının da dâhil olduğu insanlar tarafından okunmaktadır. Fakat bu eserlerin okunmasında kilise mensubu olanlarla olmayanlar arasında bir düşünce ayrılığı vardır. Rönesans'tan önce bu antik eserleri okuyanlar bu eserleri Hristiyanlığa uydurma çabası içinde olmuşlardır. Rönesans'tan öncekiler klasikleri Hristiyanlık inanışlarının insan ruhunda öncesiz ve sonsuz olarak yer bulduğunu göstermek için okumuşlardır. Fakat kendilerine hümanist adı verilen sonrakiler bu klasikleri Hristiyanlığa uydurmak ve dinsel inançları tasdik ettirmek için değil yalnız klasik eserler oldukları için okumaya başlamışlardır. Bu itibarla hümanizmin başlangıcında Eski Yunan ve Latin klasiklerinin kiliseye uydurmak amacıyla değil de özgün muhtevalarına vakıf olmak amacıyla okunmasının olduğu söylenmelidir. Zamanla İtalya'da aydınlar

arasında bu eserleri okumak merakı yayılmaya başlamış ve artık Eski Yunan ve Latin edebiyatlarının örnekleri kendi güzellikleri bulunmak için okunur olmuştur, Yunan ve Latin edebiyatlarına ait yeni metinler arayıp bulmak hevesi de gittikçe artmıştır. Burian'a göre ilk hümanistlerin en önemli özelliklerinden biri eski eserleri aramak ve toplamak bakımından gösterdikleri büyük sabır ve ilgidir. Bu insanlar bu eserleri bulup okudukça onların güzelliği ve anlam zenginliği üstüne yorumlar yazmaktan da geri kalmamış, hatta bazıları bu eserleri taklit etmeye de çalışmışlardır. Hümanizm bu suretle yayılarak güçlü bir düşünce hâline gelmiş ve sonunda üniversitelere de girerek köklemiştir.

Burian, hümanizmin Rönesans çağında eski eserleri okuma merakı suretinde ortaya çıkış tarihçesi hakkında bu bilgileri verdikten sonra bu okumaların filizlendirdiği yeni düşünceler hakkında izahatta bulunur. Buna göre klasikleri herhangi bir ön yargıyla değil sırf sakladıkları estetik zenginlikleri için okurken hümanistler zamanla eserlerin barındırdığı fikirlerin nüfuz dairesine girmeye ve Eski Yunan felsefesini ve sanatını tanımaya başlamışlar, hayat, ölüm, insan ve toplum gibi sorunlar üzerine kilisenin dogmatik ve mutlakçı bakışından uzaklaşarak sorgulayıcı ve özgür bir düşünme tavrı geliştirmişlerdir. Klasikleri okuyan ve antik düşünürlerin bu sorunları hem kilise gibi din gücüne dayanmadan hem de yanılmazlıktan söz etmeden incelediklerini gören hümanistler şu inançlara varmışlardır:

1- Bu sorunlar nasıl Eski Yunan'da herkes tarafından düşünülebiliyorduyduysa şimdi de düşünülebilir.

2- Şu ya da bu hiçbir düşünüş için doğru olmak ve kabul edilmek zorunludur denemez. Burian'a göre ulaşılan bu inançlar hümanizm akımının ikinci ve Avrupa'da yaptığı devrim bakımından önemli olan aşamasıdır.

Bu düşünsel evrim insanın kendisine, dünyaya ve metafiziğe bakışında da köklü değişimlere yol açmıştır. İnsan, din ve Tanrı

karşısında kendisini bir hiç olarak görmek düşüncesinden uzaklaşmaya başlamıştır. Kiliseden gelen nefsi yok sayması ve sadece Tanrı'nın adını yüceltmek gayesiyle yaşaması öğütlerine kayıtsız şartsız uymaktan vazgeçer olmuştur. İnsanın yeryüzünde Tanrı'nın günahkâr ve iradesiz bir kölesi olduğu inancı sarsılmış ve onun sadece insan olmaktan kaynaklanan bir değere ve yüceliğe sahip olduğu inancı ortaya çıkmıştır. Ortaçağ zihniyetinin evren üstünde sadece Tanrı'nın düşüncesini dinlemesine karşılık hümanizm bu konuda Eski Yunan'da ve Roma'da olduğu gibi insanın da bir düşüncesi olabilir demiştir.

Burian'a göre hümanist bir akımın başlamasıyla Avrupa'ya iki ana düşünce girmiştir:

1- İnsan Tanrı'nın bir avuç balçığı diye küçük görülmeyip insan olarak önemle ele alınmalıdır.

2- Tabiat, Tanrı'nın sanatının bir eseri olarak seyredilmeyip insan ortamı olarak incelenmelidir.

Hümanistler Eski Yunanla kendi aralarında bir yakınlık ve bir benzerlik bulmuşlardır. Çünkü Eski Yunan insan hayatında akla ve iradeye değer vermiş ve insanı biyolojik, toplumsal, ahlaki, estetik vb. bakımlardan çevresiyle ilişkilerini incelemeye ve anlamaya çalışmıştır. İnsan konusu Eski Yunan düşünce sisteminde çok geniş bir yer işgal etmektedir. Yunan dünyasında din ve Tanrılar hiçbir cemiyette olmadığı kadar insanîdir. Yunan Tanrıları her ne kadar Tanrı olmaları dolayısıyla mükemmellik gösterirlerse de nitelikleri hep insansı niteliklerdir. Bu Tanrıların insanlara mahsus tutkuları ve kusurları vardır.

Burian'a göre hümanizm insanın kendini aramaya çıkmasıdır. Nasıl Herodot, Colomb gibi adamlar dünyayı tanımaya çıktılarsa öylece Sokrat, Erasmus gibi adamlar da insanı tanımaya çalışmışlardır. İnsan ne pagan topluluklarındaki gibi yarı Tanrı ne de karanlık çağlardaki gibi bir köledir. İnsan hem sınırsız bir hayal gücü ve keşfetme hırsı olan bir varlıktır hem de gücünün sınırları bellidir. Aşamayacağı güçsüzlükleri ve

ortadan kaldıramayacağı eksiklikleri vardır. Fakat insan asla köle hiçliğinde de değildir. Hümanizm insanın varlığında barındırdığı güç ve cevherlerle doğa kanunları karşısındaki acziyeti arasındaki dengeyi ve orantıyı ihmal etmeden insanın içinde gizli güçlerin bulunması ve belirlenmesidir. Eski Yunan ve Latin medeniyetleri insanı bu nitelikleri içinde tanıdığı ve idrak ettiği için Rönesans mütefekkirlerine ve dehalarına aydın bir evren gibi gözükmüştür.

Orhan Burian *Yücel*'de kaleme aldığı yazılarda sanat ve edebiyat hümanizminin nitelikleri ve etki alanları üzerine ayrıntılı sözler söylemiştir. Bu konudaki görüşlerini en geniş surette “Hümanizma ve Biz III” başlıklı yazısında ortaya koyan Burian milletlerin millî kimliklerini Türk milleti de dâhil olmak üzere hümanizm ve hümanist sanat vasıtasıyla keşfedeceklerine inanan bir düşünürdür (1940: 171-173). Buna göre XV. yüzyıla kadar Avrupa’da bir Fransızlık ya da bir İngilizlik ortada yoktur. Hümanist düşünüş Avrupa’da doğduğu sırada bir yandan da Rönesans sanatçıları sözle, ezgiyle, renkle, taşla didinip çırpınarak kendi halklarına milliyet bilincini vermeye çalışmışlardır. Oysa yüzyıllar vardır ki sözleri ve ezgileriyle sanatçılarımız; dehasıyla bilginlerimiz; kahramanlığıyla ama en çok toprağa geçen kanıyla adsız dedelerimiz bize Türklüğümüzü vermişlerdir. Türklük bu sanatçıların, dâhilerin ve kahramanların emekleriyle var olmuş ve yükselmiştir. Bu bakımdan bizim için benliğin daha önce hiçbir ulus için olmadığı şekilde iki türlü kavranması gerekir. Tarih içinde Türk olarak, geçmiş ve gelecek içinde insan olarak...

Burian’a göre Türkiye’de hümanist düşünüşün yerleşmesi için Türklerin kendini tanıması zorunludur. Bu ise Türk tarihinin başından beri süregelen toplumsal, ahlaki, bilimsel çabalarla felsefe ve edebiyat alanındaki çabaları incelemekle olur. Tarihte üretilen bilimsel ve sanatsal değerlerle irtibatsız bir hümanizm düşünülemez. Fakat tarihe Avrupa’da yerleşen akımların penceresinden bakmak gerekir. Daha önce verilen ön yargıları kabul etmemek, yeni ön yargılar üretmekten sakınmak, yalnız

belgelere ve deney incelemelerine dayanmak gerekir. Avrupa kafasının etkisiyle, aklı istisnasız her şeye üstündür, insanı da gerçekte olduğundan daha çok güce sahip sanmaktayızdır. Avrupa ve klasikler bize hem aklına güvendiği ölçüde büyük işler başarmaya aday güçlü insanın güzelliğini gösterecek hem de insanın her zaman eksik, her zaman amaçlarından uzakta kalmaya mahkûm ama her zaman iyiye, doğruya, güzele erişmek üzere çaba gösteren bir varlık olduğunu öğretecektir.

3. Edebiyat Yazıları

Orhan Burian'ın edebiyat yazıları iki sınıfta toplanabilir: Türk edebiyatı yazıları ve Batı edebiyatı yazıları. Burian'ın Türk edebiyatı yazılarının ekseriyeti yaşadığı dönemin yazarları ve şairleri üzerinedir. Yaşadığı dönemi meşgul eden kavramlar ve meseleler üzerinedir. Türkiye dışı Türk edebiyatına veya cumhuriyetten önceki edebiyata onun yazılarında nadiren değinilmiştir.

3.1. İnceleme

Yücel dergisinin 111. sayısında çıkan “Şiirimizin İki Kefesi” başlıklı etüdü Orhan Burian'ın 1940'ların Türk şiirini ana çizgileriyle izah ettiği bir yazı olması bakımından önemlidir (1946: 157). Burian'a göre 1940'ların Türk şiirinde başlıca iki cereyan vardır. Bunlardan biri toplumun içine karışıp onun sıradan hayatını aksettirmek ve sade diliyle konuşmak isteyen şairlerin temsil ettiği cereyandır. Bu şairler ister şehir sokaklarında olsun, ister rıhtım boylarında olsun ister tarlalarda olsun alçakgönüllülikle hep sıradan adamın, kalabalıktan birinin şiirini söylemek iddiasındadırlar. Cahit Sıtkı Tarancı, Necati Cumalı, Sabahattin Kudret Aksal, Cahit Irgat böyle şairlerdir. 1940'lar şiirinin diğer tarafında ise hayattan ve sokaktan ziyade hayale ve mistisizme meyleden şairler vardır. Bunlar insanlardan ümitsizliğe düşüp Allah'a ve hayali birtakım güzelliklere sığınmak temayülü gösteren şairlerdir. Ahmet Muhip Dıranas, Ziya Osman Saba, İskender Fikret Akdora, Selahattin Batu bu şairlerdendir.

Burian'a göre Türk şiirindeki bu ikilik dünya şiirinde de vardır. Ayrıca Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Oktay Rifat gibi bu cereyanların ikisinde birden düşünülebilecek şairler de vardır. Bu iki cereyanın birbiriyle raksı 1940'lar Türk şiirinin başlıca özelliğidir.

Burian'ın Türk edebiyatı üzerine kaleme aldığı yazılar eleştirel inceleme mahiyeti taşıyan yazılardır. *Yücel* dergisinin 98. sayısında çıkan "Çeyrek Asırlık Türk Şiiri" ve aynı derginin 123. sayısında çıkan "Geçen Altı Senenin Türk Edebiyatı" makaleleri onun bu sahadaki en kapsamlı etütlerini içermektedir.

Orhan Burian'ın *Yücel* dergisinin 98. sayısında yayımlanan "Çeyrek Asırlık Türk Şiiri" başlıklı yazısı Türk şiiriyle ilgili kapsamlı bir etüttür (1944: 42-46). Burian'a göre Türk şiiri mütarekeden cumhuriyete dili temiz, şekli derli toplu, söylediği hemen anlaşılan bir suretle geçmiştir. Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç ve Halit Fahri Ozansoy gibi heceyle yazan şairler açık dilin mücahitleridir. Faruk Nafiz Çamlıbel de onların açtığı devrin ilk şairidir. Faruk Nafiz heceyi en ustalıkla kullanan şairdir. Ondan sonra gelenler hep onun çıraklığında kalmışlardır. Türk şiirinde kadını ondan daha iyi anlatan olmamıştır. Yurdun manzaralarından ve çok derine gidemese de acılarından bahseden ilk şair o olmuştur. Burian'a göre Nazım Hikmet son yirmi beş senenin en kabiliyetli destan şairlerinden biridir. Ancak bu türde yazarken düştüğü iki büyük yanlış vardır. İlk yanlış *Simavne Kadısı Oğlu Şeyh Bedrettin* destanında olduğu gibi herkesin içinde yaşayan bir kahraman seçmemesidir. Destanları bağrına basacak olanlar milletlerdir. Partiler veya siyasi zümreler değildir. Bütün milletin insanı olmayan insanlar ve bütün milletin hadisesi olmayan hadiseler o milletin destanına yaramaz. Nazım Hikmet'in ilk yanlış buradadır. Diğer yanlış ise yazdığı şiirlerde hafızayı çok küçümsemesidir. Kırıp parça parça hâline getirdiği nazımın hafızalarda yer etmesi çok zordur. Bu zaaf bu şiirleri destan olmaktan çıkarmaktadır. Burian yirmi beş yılın Türk

şiiirinin mümtaz örnekleri olarak gördüğü şairlerle ilgili şunları söylemektedir:

His ve düşüncelerini ahenkli bir terkibe soktuktan sonra ona zengin bir muhayyilenin hilatini de giydirmekte usta olan en görgülü şairimiz Ahmet Hamdi Tanpınar, o da varlığının hendesinden kurtulmak isteyecek kadar sezişi temiz fakat kurtulamayacak kadar sanatının ateşi üstünde olan çilenin şairi Necip Fazıl Kısakürek, bir fağfur kâseye dokunur gibi kalbinden tahassüslerin tatlı sesini dinletmiş olan eski Ahmet Kutsi Tecer, bunların her üçünden de iyi bir şeyler öğrenen Ahmet Muhip Dıranas, kendi gölgelerinden ürperip ağaçlıkta seğırten karacalar gibi şiiirleriyle eski Cahit Sıtkı Tarancı, ruh yıkayan şadırvanıyla Ziya Osman Saba ve arada bir Kansu ve Ülgener gibi bir iki genç heves, bu تنها yolun belli başlı yolcuları oldu. (Burian, 1944: 44)

Burian'a göre bu şairler mana yönü kuvvetli ancak ahenk yönü eksik şairlerdir. Güzel şiiir ne söyleneceğini olduğu kadar nasıl söyleneceğini de inceden inceye hesapla yaratılır ve ahenk anlamla yürüyorsa şiiirde güzellik tamdır. Genç şairler sadece alışılagedik biçimleri kırmakla kalmamışlar, şiiirde görünce yadırganacak en aykırı duygu ve düşünceleri de eserlerinde malzeme olarak kullanmışlardır. Bunların başardıklarına her zaman güzel denemez ama cesaretleri her zaman hayranlık uyandırmaktadır. Genç şairlerin şiiirdeki bu alışılagedilmedik tavrı onları yirmi hatta on sene önce yazanlardan çok daha tehlikeli bir imtihana sokmaktadır. Çünkü hafızaların alışık olduğu ahenklerden ve hülyalı düşüncelerden yardım almamaktadırlar. Onun için de eskisinden çok daha samimi, çok daha derinden duyup düşünür bir sanatkar olmak zorundadırlar. Yenilik göstermek gayreti dikkati çekebileceği, gülünç de düşürebilir. Çeyrek asırlık edebiyatın en yüz ağartıcı kolu muhakkak ki şiiirdir.

Yücel dergisinin 123. sayısında yayımlanan “Geçen Altı Senenin Türk Edebiyatı” başlıklı yazısında Orhan Burian II. Dünya Savaşı yıllarının Türk edebiyatını etüt etmiştir (1947: 105-108). Burian'a göre bu yıllarda ortaya konulan edebiyatın en bariz vasfı gitgide artan bir

toplumsallaşma eğilimi göstermesidir. Bu edebiyatın ana düşüncesini insanlığın ve o insanlığın bir parçası olan Türk milletinin saadeti ve hürriyeti teşkil etmektedir. Gitgide toplumsallaşan bu edebiyatın en kuvvetli şubesi ise şiirdir. Yaşayan şairlerin en büyüğü Yahya Kemal'dir. Harp yıllarında neşredilmiş şiirlerin en güzeli ise Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Bursa'da Zaman" şiiridir. Devrin genç şairleri umumiyetle savaştan, ölümden, sefaletten ve istibdattan şikâyet etmektedirler. Ancak bunu hep birbirine benzeyen şiirler yazarak yapmamaktadırlar. Genç şairlerin içinde fikir ve sanat istiklalini kazanmış olanlar vardır. Bunların şiirlerindeki hissiyat, hasretler ve endişeler kadrosu benzeşebilse de söyleyiş tarzları farklıdır. Ahmet Muhip Dıranas, Orhan Veli Kanık, Fazıl Hüsnü Dağlarca ve Oktay Rifat savaştan şikâyet eden şiirler yazarlar. Ancak bunu kendi söyleyişleri, kendi sanatsal tarzları içinde yaparlar. Bunlar devrin seçkin şairleridir. Bu seçkin şairler sınıfının hemen ardından Sabahattin Kudret Aksal, Melih Cevdet Anday, Orhon Murat Arıburnu, İbrahim Zeki Burdurlu, Cahit Külebi, Behçet Necatigil, Ziya Osman Saba, Hamit Macit Selekler, Emin Ülgener, Celal Sılay, Asaf Halet Çelebi, Sabahattin Teoman ve İskender Fikret Akdora gibi şairler gelmektedir ki yarın için büyük ümitler uyandırdıkları kadar, bugün de büyük şair denmeye layıktırlar.

Burian'a göre harp zamanları roman gibi sürekli ve yoğun çalışmaya ihtiyaç gösteren bir edebi tür için elverişli değildir. Bunu II. Dünya Savaşı yıllarında Türk edebiyatı da ispat etmiştir. Bu yıllarda yeni bir romancıyla karşılaşılmamıştır. Eskiler de fazla eser vermemişlerdir. Halide Edip'in harbin sonunda neşrettiği "*Sonsuz Panayır*" toplumsal bir hicivdir ve İngilizlerin büyük romancısı Thackeray'³ çok andırmaktadır. Maddi manevi bütün değerleri altüst eden savaşın türedi burjuvalarını

---

³ William Makepeace Thackeray (1811-1863). İngiliz romancı. Asıl şöhretini XIX. yüzyıl başları İngiltere'sini anlattığı *Vanity Fair* ve XVIII. yüzyıl başlarında kraliçenin hizmetindeki bir albayın gençliğini anlattığı *Henry Esmond*'un Tarihi romanlarıyla kazanmıştır.

alaya alan bu roman, Halide Edip'in sanatkârlığına bir şey ilave etmemiştir. Ancak Türk edebiyatının üzerinde ısrarla durmaya başladığı toplumsal meseleler bakımından dikkate değerdir. Reşat Nuri Güntekin, harp yıllarında neşrettiği üç dört eserle sanatında ne bir ilerleme ne de bir gerileme kaydetmiştir. Bununla beraber yakın çağlardaki bir kasaba hayatını canlandıran *Değirmen* kendi tarzının en iyi örnekleri arasında yer alacaktır. Reşat Nuri, romanlarındaki hoş mizah ve üslup oyunlarına başvurmeyen bir yazar olması nedeniyle çok okunmaktadır. 1940'ların roman sahasında birdenbire tanıttığı tek isim Abdülhak Şinasi Hisar'dır. Ellisini geçinceye dek ancak mecmualarda gözükten ve ağızdan ağza bir edebiyat ehli olarak tanılan Abdülhak Şinasi, ilk eseri olan *Fahim Bey ve Biz* ile CHP roman armağanında üçüncülük mükâfatı almıştır. Devrin meyillerinden büsbütün uzak bir üslupçu ve kendi içine kapanık bir tahlilci olan Abdülhak Şinasi zamanın en ücra fildişi kulesine çekilmiş yazıcıdır.

Burian'a göre hikâye türü, küçük oluşu, geniş bir hayal gücüne ihtiyaç göstermeyişi ve fazla uzun bir çalışma istemeyişiyle yazıcıların çok rağbet gösterdiği bir türdür. Hikâyecilikte II. Dünya Savaşı öncesinin tanınmış iki adı Sabahattin Ali ve Sait Faik son senelerdeki yazılarıyla bu türün yine baş işçileri olarak kalmışlardır. Bu yazarlarla birlikte Oktay Akbal, Cahit Beğenç, Orhan Kemal, Cevdet Kudret Solok, İlhan Tarus ve Kemal Bilbaşar gibi gençler de edebi şöhretlerini hikâyecilikle kurmak gayret ve istidadındadırlar. Türk edebiyatında son altı senede en verimli saha tercüme sahası olmuştur. Bu savaş yıllarında Millî Eğitim Bakanlığının Babil edebiyatından İskandinav edebiyatına kadar beş yüz ciltlik tercüme faaliyeti doğup gelişmiştir. Bu tercüme Türk okuyucusunu dünyanın büyük eserleriyle tanıştırmakta ve onda bir zevk yükselmesine sebep olmaktadır. Bu durum yazarların bundan böyle daha titiz bir sanat ölçüsüne göre yazmalarını gerektirecektir. Yoksa sanatkârlıkları ölüme mahkûmdur. Bundan başka tercüme okuyucuların çeşitli fikirler ve tarzlarla tanışmasını sağlamaktadır ve

nihayet tercüme okuyucuda ifadenin iyisine kötüsüne dikkat etme itiyadını kökleştirmektedir. Tercüme yabancı eserlerin büyük topluluklara mal edilmesine olduğu kadar Türkçenin kendine de hizmet etmiş olmaktadır.

Ufuklar dergisinin 2. sayısındaki yazısında kaleme aldığı “Amerikan Edebiyatından Bir Pay” başlıklı yazısında Burian “sınır edebiyatı” kavramı üzerinden Amerikan edebiyatıyla Türk edebiyatının son yüz yılını mukayese eder (1952: 34-35). Burian'ın bu yazısında verdiği bilgilere göre Amerikan edebiyatının sadece Amerika'ya has bir kolu vardır. O da sınır edebiyatıdır. Ancak buradaki sınır sözüyle kastedilen memleketleri birbirinden ayıran sınırlar değildir. Bir milletin kendi ülkesi hakkında zihninde beliren meçhullerdir. Bir ülkenin coğrafyası, bitki ve hayvan örtüsü, folkloru, farklı kültürleri ve yaşayış biçimleri hakkında o ülkenin millet-i hâkimesinin bilgisizliğidir. Bu bilgisizliği ortadan kaldırmaya çalışmak Avrupa kökenli Amerikalılara yurtlarını keşfettirmiştir. Avrupa kökenli Amerikalılar Atlas kıyısından başlayarak üç asır içinde Pasifik kıyısına kadar yeni memleketlerini her yönüyle tanımışlardır. Amerikan edebiyatı bir bakıma Amerikalıların yurtlarını görüp tanıma macerasını aksettirir. Amerikan edebiyatının ilk yazarı olan kaptan John Smith'in 1608 yılında basılan ilk eserinden Mark Twain, Jack London ve Willa Cather gibi yazarların eserlerine kadar birçok eser sınırcı edebiyattır.

Burian'a göre ileride tarihçiler bizde de bir sınır edebiyatından söz edeceklerdir. Osmanlı İmparatorluğu kuruluncaya dek dikkatini daha ziyade ruh terbiyesine ve kişinin iç dünyasına yöneltmiş olan Türk edebiyatı ondan sonraki beş yüzyıl bir şekil ve sözle uğraşma alanı olmuş görünmektedir. Tanzimat ve Servet-i Fünun edebiyatları Türkçeye Batı'nın edebi türlerini getirmiştir ama onlar da tıpkı divan edebiyatı gibi en çok şekil edebiyatlarıdır. Burian'a göre sınırcı edebiyat bizde ilk örneklerini yeni lisan davası ve onu takip eden memleket edebiyatı

çığıyla beraber vermeye başlamıştır. Bu edebiyatın örneklerinin göze çarpacak kadar çoğalışı ise son yirmi yıldır görülmektedir.

Burian'a göre inkılâptan sonra Türk şair ve yazarlarının memleketi bütün kültürel varlığıyla keşfe çıkması bizde de sınırcı edebiyatın güçlü bir cereyan hâlinde var olduğuna delalet eder:

Gazetelerde türlü vesilelerle çıkan memleket makaleleri, sahnelerde, kitaplarda yer alan saz şairleri, bir zaman da olsa yaşamış Halkevi dergileri, mesela bir hekimin çeltikten şikâyet notları, mesela bir coğrafyacının Cilo Dağı hakkındaki tetkiki, bin bir tepeden sızan sicim gibi suların nasıl birbirine eklene eklene bize nehir büyüklüğünü bulan bir sınır edebiyatı verdiğini gösterecektir. (1952: 34-35)

Ufuklar dergisinin 4. sayısında çıkan “Şiirimizde Kuvvetli Bir Cereyan” başlıklı yazısında Orhan Burian, Türk şiirinin cumhuriyetin ilk yirmi beş yılındaki hüviyetini etüt etmiştir. Burian'a göre şiirde Türkiye'nin manzaralarının ve insanının ilk kaynak olarak kullanılışı bu dönemde Türk şiirindeki en kuvvetli cereyandır. Dile ve biçime özenilmeden *instantané* fotoğraflar gibi meydana getirilen resim-şiircikler Türk şiirinin bu dönemdeki ana eğilimidir. Bu dönemde evvela Faruk Nafiz Çamlıbel'in hece düzeni sonra Nazım Hikmet serbestliği daha sonra da Orhan Veli'nin Japon şekilciliği yayılmıştır. Bu dönemde şiirde şekil tercihleri değişmekle birlikte anlama verilen önem değişmez. Şairler şiirde anlama büyük önem verirler ve okuyucuların da önem vermesini isterler. Kemalettin Kamu, Ömer Bedrettin Uşaklı ve Behçet Kemal Çağlar anlama büyük değer ve önem veren şairlerdir.

Galata Köprüsü kalabalık
Üstünden insan eksilmez
Arı kovanından farkı yok
Sessizlik nedir bilmez.
Ama altı bambaşkadır üstünden,
Herkesin yolu düşmez⁴

⁴ Sabih Şendil'in 1951 yılına ait *Gelin Dünya* kitabındaki Galata Köprüsü şiiri.

Bunlar gibi dizeleri yazabilecek çok şair vardır belki ancak bu şiirdeki anlam hassasiyetiyle Faruk Nafiz'in Han Duvarları'ndaki anlam hassasiyeti birdir.

Burian'a göre Türk şiirinin malzemesini Türkiye'nin manzaralarından ve insanından toplaması son yirmi beş yılın ana eğilimidir. Ancak bu bütün şiirlerin aynı sözleri tekrarladığı anlamına gelmez. 1920'lerin başında yörük kızlarından, yaylalardan, kağnılardan söz eden şiirlere 1950'lerin başında artık rastlanmaz. 1950'lerin resim-şiirleri insanların toprak üzerinde çektikleri acıları belirtmek üzere yazılan şiirlerdir. İlk memleket şiirlerinde hayal katılmış manzaralar da vardır. Ancak son yazılanlarda gerçek en sert, en haşin çizgileriyle ortaya çıkarılmıştır. Bu gerçeklik Fazıl Hüsnu ve Bedri Rahmi gibi usta şairler elinden çıkmamışsa çok bir örnek gibi durur. Ancak ne olursa olsun Türk ülkesini ve Türk insanını en yalın manzaralarıyla sergilemek Türk şiirinin son otuz yıldaki en kuvvetli cereyanıdır.

3.2. Eleştiri

Yücel dergisinin 78. sayısında Garip beyannameyi hakkında kapsamlı bir değerlendirme ve eleştiri yazısı yayımlanmıştır. Sohbet şeklinde olan “Sanatın Başı Hayrettir” başlıklı yazı konuyla ilgili Orhan Burian ve Vedat Günyol'un görüşlerini içermektedir (1941: 244-245).

Burian ve Günyol'a göre eski tarihlerden beri şiirin iki temel unsuru kelime tasarrufu ve hayal bereketidir. Başlangıçtan beri konuşma dilinden ayrı kalmak şeklindeki gariplik şiirin asli özelliklerinden biri olmuştur. Yani Garip şairlerinin şiire suniliğın sonradan girdiği görüşü doğru değildir. Tabiatı gereği bir miktar yapaylık şiirde hep var olmuştur. Bütün sanatkârlar için insanları heyecanlandırmak, şaşırtmak, onlarda hayret uyandırmak ezeli ve ebedi bir ülküdür. Hayret unsuru sanatkârdan sanatkâra değişir ancak arzusu zamandan zamana değişmez. Esasen Garip şairleri de samimi bir tabiileşme arzusu içinde değildiler. Onlar tabiileşme dedikleri safiyete ve besatete Türk şiirinde pek kullanılmadığı

için yönelim göstermektedirler. Safiyet ve besatet Garip şairlerinin şiirlerini takdim ettikleri zümrelerde hayret uyandırma yöntemidir. Safiyet ve besatet eğer tabii olsaydı Garip şairleri onlardan da kaçarlardı.

Burian ve Günyol'a göre Garip şairlerinin azınlığa değil de bütün insanlara hitap eden şiir yaratmak iddiası rasyonel gözükmemektedir. Çünkü bir sanatın bütün insanlara hitap edebilmesi için insanlar arasında bir zevk birliği olması gereği vardır. Böyle bir zevk birliği temin edilmesi ise sanatın ölümü anlamına gelir. Şiirde basit dil bilinçdışına ait muğlak fikirlerin ifade bulamamasına örtülü kalmasına sebebiyet verebilir. Uzun müddet tefekkür etmeden, sabretmeden, ruhi otomatizmle yaratılacak şiirse duyulması ve anlaşılması zor olacağından Garip şairlerinin arzu ettiklerinin tersine bir azınlığa hitap edebilecektir.

Burian ve Günyol'a göre Garip beyanmesinde ortaya konan şiirin burjuvaziye ve dine kölelik ettiği savı da tarihi gerçeklere uygun değildir. Hem şiirin bir işe yaraması ve geniş kitlelere hitap etmesi gerektiğini söyleyen bu şairler şiirin tarihi ve toplumsal meselelerde söz söylemesini tenkit değil müdafaa etmelidirler. Fikirlerindeki açık olmayan ve çelişik taraflara rağmen Burian ve Günyol, Garip şairlerinin kimi şiirlerinin hatırlanmaya değer olduğu görüşündedir. Yeni edebiyatın başlıca vasfı realist olmasıdır. Mübalağadan ve fanteziden kaçmasıdır.

Bu yazının neşrinden on bir sene sonra Orhan Burian Garip şairleri hakkında *Ufuklar* dergisinin 9. sayısında çıkan bir tenkit kaleme alır (1952: 275-279). “Kanık-Anday-Rifat Üçlüsüne Son Bakış” başlıklı bu tenkidini Burian Oktay Rifat'ın 1952 yılında çıkan *Aşağı Yukarı* ve Melih Cevdet'in yine 1952 yılında çıkan *Telgrafhane* kitaplarını okuduktan sonra yazar. Burian'a göre Garip şiirinin öncü şairi Orhan Veli'dir. Onun diğer Garip şairleri üzerinde tesiri büyük olmuştur. Kanık kusursuz bir şair değildir. Onun da bölük pörçük kaldığı şiir yerine beyanat veya tekerleme yazdığı vardır. Ama hem konuda hem de söyleyişte usta bir şair olduğu muhakkaktır. “Vazgeçemediğim” ve

“Vatan İçin” şiirleriyle veciz şiiri edebiyatımıza getiren Orhan Veli'dir. O hicivciliğiyle de Türk şiirinin müstesna şairlerinden biridir. Onun hicviyelerini güzel yapan bunlarda aşırılığa ve hırçınlığa gitmemesidir. Burian'a göre Orhan Veli Kanık'ın şiirlerindeki en hâkim hususiyet insan ve dünya sevgisidir. Bu hususiyet onun özellikle son şiirlerinde görülmektedir. Orhan Veli insanların salt insan olarak yeryüzünde idrak ettikleri maceraya alaka göstermektedir. Oysa Oktay Rifat ve Melih Cevdet insanı yeryüzünde birtakım hakları olan bir varlık olarak ele almak eğilimindedir. Böylece *Aşağı Yukarı* ve *Telgrafhane* konu bakımından bir bütünlük göstermektedir. Hayatın gidişini beğenmemek, müşkül durumda olan insanlara acımak, bencil kişilere kızmak, iki kitabın şiirlerine bir görüş bütünlüğü vermektedir. Oktay Rifat'ta bu duygular daha belirsizdir. Ancak “Eşraf Tekerlemesi”, “Çocuğun Dışları” gibi şiirler diyeceğini dosdoğru demektedir. Oktay Rifat'ın bu kitabında en göze çarpan taraf söyleyeceklerini *allegorie* yani temsil yoluyla söylemesidir. Bu nedenle bazı şiirleri anlaşılmadan kalmaktadır. Oktay Rifat şiirlerinin tesirini artırmak için zıtlıklardan çok yardım beklemektedir. Ama bu zıtlıklar *paradoxe* çeşidinden fikir aykırılıkları değildir, mantıksızlıklardır. Orhan Veli Kanık'ın dil kıvraklığına en çok yaklaşan Oktay Rifat'tır. Bu dille aklını değil de gönlünü dinleyerek yazdığı şiirler birinci sınıf şiirlerdir. *Aşağı Yukarı* kitabındaki “Aydınlık” son on yılın nefis liriklerinden biridir. Yine bu kitaptaki “Uludağ Sokak Satıcıları” ise Türk şiirinin en güzel örneklerini toplayan bütün antolojilere girecektir.

Burian'a göre Melih Cevdet Anday'ın *Telgrafhane* kitabındaki şiirlere katı bir hınç havası hâkimdir. Yeni şiirde fakirleri, işçileri, ırgatları ve mahpusları ve Galata Köprüsü'ndeki çocukları anıp duygulanmak çok yaygındır. Yeni şiire santimentalizm getiren kahramanlar bunlardır:

Muhakkak olan şudur ki onlar başlarında Orhan Veli Kanık ile bundan on, on iki yıl önce, o isabetli putkıranlığa girişmeseydiler, günümüzün

açık düşünceli, duru sözlü, genç şairlerinde şimdi görüp zevk duyduğumuz azatlığı rahat göremeyecektik. (1952: 279)

Yücel dergisinin 104. sayısında kaleme aldığı “Edebiyatı Üç Buut” başlıklı yazısında Orhan Burian bir Amerikan münekkudinun eşya gibi sanatın da üç boyutlu olduğunu ileri sürdüğü bilgisini verir (1945: 125). Bu boyutlar şunlardır: yükseklik, derinlik ve genişlik. Burian’a göre Amerikan münekkudinun bu buluşu hiç de fena değildir, insanı son derece isabetli buluşlara vardiyan bir buluştur. Hem eski edipler hem de yeni edipler için uygulanabilecek bir usuldür. Dünya edebiyatında bu boyutların üçünün birden ancak Homeros, Dante, Shakespeare gibi sanatçılarda bulunur. Burian’a göre yükseklik kuvvetli bir imana dayanan yazıların vasfıdır. Bu iman din ve ahlak meselelerini de gözetebilir, yalnız cemiyet meselelerini de içine alabilir. Derinlik şüphe edenlerin, sorular sorup cevap bulamayanların hususiyetidir. Sorup anlamak derdi bu sanatkârları derinleştirir. Genişlik ise ruh ve iman meselelerini ikinci sıraya koyan ve insan topluluklarının davranışlarını öne alan sanatkârlarda bulunur. Türk edebiyatının son elli yılına bakılırsa Halit Ziya’da genişliğin bulunmadığı; ancak derinlik ve yükseklik bulunduğu görülecektir. Yakup Kadri’de yükseklik Halit Ziya’dan daha azdır ama derinlik ise daha çoktur. Reşat Nuri’de sadece genişlik vardır. Yahya Kemal kendisinden evvelki Tevfik Fikret ve Mehmet Akif gibi şairlerle kıyaslanınca yüksek ve derin gözüktür ama onda hiç genişlik yoktur. Hem dünya hem de Türk edebiyatında bu üç boyutun hepsini kendinde toplamış sanatkâr bol değildir.

Burian’a göre toprakla bir başına cenkleşen köylü yeni Türk şiirinin en köklü mevzuudur. Ancak bundan Anadolu’yu ve memleketi anlatan şiirlerin sürekli aynı sözleri tekrarladığı anlamı çıkarılmamalıdır. Cumhuriyet’in ilk senelerinde romantik bir Anadoluculukla yaylalardan, yörük kızlarından, kağınlardan söz eden Türk şiiri artık daha haşin ve daha acı bir Anadolu realitesini aksettirmektedir. Anadolu şiirlerinin ilk örneklerinde hayalin tatlılaştırdığı manzaralar vardır. Fakat bu hayal

temayülü 1950'lerde yerini keskin bir gerçekliğe terk etmiştir. Eğer bu haşinlik Dağlarca ve Eyüboğlu gibi usta şairlerin elinden çıkmamışsa bir örnek gibi durmaktadır.

Yücel dergisinin 113. sayısında çıkan “Şairlerimiz Üzerine” başlıklı yazısında Orhan Burian'ın 1940'ların Türk şiiri hakkındaki fikirlerini bulmak mümkündür. Orhan Burian bu yazısını 1945 CHP Şiir Müsabakası⁵ vesilesiyle kaleme almıştır. Burian'a göre bu yılların belli başlı şairleri Ahmet Muhip Dıranas, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Cahit Sıtkı Tarancı, Orhan Veli Kanık ve Oktay Rifat'tır. Bu şairlerin altısı da birbirinden ayrı tarzda şiirler yazarlar. Altısı da güzel yazar ve altısına da özenen şairler vardır. Ahmet Muhip ahenkli mısralarla tatlı hatıraların renkli ve başardıklarıyla yetinmeyen şairidir. Şiir hayatının başındaki edebi süslerden zamanla uzaklaşarak derviş sadeliğiyle kalmış ve yine okuyanı memnun eden şiirler yazmıştır. Bedri Rahmi şiirlerinde dile ve ahenge harabati bir aldırışsızlıkla yaklaşır. Ve bu aldırışsızlık onun şiirlerine resimlerinde olduğu gibi bir çalım ve göz alıcılık kazandırır. Orhan Veli, İstanbul Türkçesinin sihirbazıdır. Onun Türkçenin deyimleri, çağrışımları ve nükteleriyle öyle bir oynayışı vardır ki on topu birden havada oynatanların hüneri onunkinin yanında hiç kalır. O her an yenidir ve yenilikler getirir. Başardıklarıyla böbürlenmez. Sözden yana gösterdiği hüner virtüözite seviyesindedir. Oktay Rifat içe

---

⁵ CHP Sanat Mükâfatı 1942-1947 yılları arasında düzenlenmiş bir sanat yarışmasıdır. 1942'de roman dalında; 1943 yılında müzik dalında; 1945 yılında piyes dalında; 1946 yılında şiir, mimari ve piyes dallarında; 1947 yılında yine piyes dalında bu mükâfat verilmiştir. Burian'ın yazısında 1945 yılını kullanması mükâfata başvuruların bu yıl toplanması sebebiyledir. 1946 CHP şiir mükâfatında birinciliği Otuz Beş Yaş şiiriyle Cahit Sıtkı Tarancı; ikinciliği Cabbaroğlu Mehemed şiiriyle Attila İlhan; üçüncülüğü ise Çakır'ın Destanı adlı şiir kitabının 70. sayfasında yer alan şiiriyle Fazıl Hüsnü Dağlarca kazanmıştır. Mükâfatın jüri başkanlığını İbrahim Alaattin Gövsa yapmıştır. Jüride Yahya Kemal Beyatlı, Nurullah Ataç, Ahmet Hamdi Tanpınar ve Behçet Kemal Çağlar gibi seçkin şair ve yazarlar vardır. Yarışmaya toplam 164 şiir katılmıştır. Öte yandan CHP Sanat Mükâfatı 1944 yılında verilmemiştir.

dokunmak sanatını bütün arkadaşlarından iyi bilen bir şairdir. Şiirlerinde hüznle sevincin karışmasından teşekkül eden hususi bir mayhoşluk vardır. İnsan olmanın gönülde uyandırdığı şefkati, muhabbeti dile getirişi çok tatlıdır.

Burian'a göre Cahit Sıtkı dönemin şiirinin Proteus'udur⁶. Hiçbir şekle uzun zaman bağlı kalmaz. Değişip durur. Ama her şeklinde ayrı bir sihir vardır. İlk başlarda onun Dıranas ile karşılaştırılması mümkündür. Sonra Kanık yahut Rifat ile karşılaştırılabileceği zamanlar da oldu. Halk şairlerinin usta yollu koşmalarından Nedimane vezin iptilasına kadar her türlü şiiri yazmaya gücü vardır. Cahit Sıtkı'nın büyük sırrı hüviyetsiz gözükmesindedir. Cahit Sıtkı Türk şiirinin Proteus'u ise Fazıl Hüsnü de Burian'a göre Pythia'sıdır⁷. Pythia gibi o da herkesten başka garip bir dille konuşur. İnsanı her türlü tecellileri ile araştıran Çakır'ın Destanı'nda şair insanın bütün üzüntülerine, bütün yoksulluklarına, bütün ümitsizliklerine demir atacak limanı bulmuştur. Bu liman insanların hepsini birden kucaklayan sevginin limanıdır. Tek tek şiirlerle okuyucusunu büyülemekten kaçınıp toplu bir insan ve kâinat anlayışını şiire sığdırmaya çalışan tek Türk şairi Fazıl Hüsnü'dür. O şairi bir misyon bir ilahi vazife adamı olarak kabul eder. Pythia doğrudan doğruya şiir ve kehanet Tanrı'sının verdiği ilhamla konuşurdu. Eski Yunan'ın en büyük kâhini oydu. Dağlarca da duygu kuvvetinin verdiği bir kehanetle konuşur. Kelime ve ses ahenklerinin yalnız ona mahsus bir yeniliği

---

⁶ Yunan mitolojisinde Proteus hem deniz Tanrısı'nın çobanıdır, onun sürülerini güder hem de gelecekte haber vermek kudretine sahiptir. İnsanlar bu kudreti nedeniyle onu ele geçirmek isterler ancak bunu başaramazlar. Çünkü Proteus sürekli şekil değiştirir. Bu suretle peşindekileri aldatır.

⁷ Yunan mitolojisinde Delphi şehrinde dünyanın göbeği denen bir çukur vardır. Bu çukurdan insanları sarhoş eden bir buhar çıkar. Tanrı Apollo'ya danışmaya gelenler için buraya üç ayaklı bir sehpa konular, bu sehpanın üzerinde de Pythia adlı bir başrahibe oturur. Bu rahibenin buharla sarhoş olduktan sonra söylediği sözleri etrafındaki rahipler kaydederler, sonra şiir şekline koyarak Tanrı'ya danışmaya gelmiş olanlara verirler.

ayrılığı vardır. Dağlarca son yirmi beş yılın büyük şairleri arasında şairlik hilatını Nazım Hikmet'ten bile daha büyük bir azametle giymiş tek şairdir. Fazıl Hüsnü, inkılaptan beri yetişen şairlerin en büyüğüdür.

Ufuklar dergisinin 10. sayısında çıkan “Şiir Dilimizin Geleceği” başlıklı yazısında Orhan Burian, Nurullah Ataç'ın *Ulus* gazetesinde çıkan bir yazısını eksen alarak Türk şiir diliyle ilgili görüşlerini ortaya koymuştur (1952: 303-305). Nurullah Ataç söz konusu yazısında Türkçenin yüz yıl sonra yabancı kelimelerden çok ayıklanacağını söylemekte ve bu ayıklanma nedeniyle Cahit Sıtkı, Fazıl Hüsnü ve Sait Faik gibi şair ve yazarların tasfiyeye uğrayacağı tahmininde bulunmaktadır. Ataç'a göre bu sanatçılar 2050 yılında edebiyat araştırmalarına konu olabilecektir ama okunmayacaktır. Çünkü Fuzuli, Nefi ve Tevfik Fikret gibi dilleri eskiyecektir.

Burian'a göre Ataç'ın bu görüşü mübalağa barındırmaktadır. Bu üç edip dil bakımından birbirinden farklı davranmaktadır. Sait Faik dil konusunda kayıtsız ve tertipsiz bir yazardır. Bu bilinçli bir tertipsizliktir. Rüyalarını ve duygularını bir söz akıntısı hâlinde anlatır. Tek düşündüğü ne söyleyeceğidir. Kelime seçkisine ehemmiyet vermez. Yüksek bir sanatçı olmasına rağmen de bu dil kayıtsızlığının cezasını görecektir. Fazıl Hüsnü'de de bir dil derdi vardır. Ama o dil konusunda Sait Faik gibi adamsendeci bir davranış içinde değildir. İlk iki kitabında müdafaa edilmesi güç bir yabancı kelimeler sarhoşluğu vardır. Ama Türk Dili dergisinde çıkan son şiirleri dil bakımından gayet sade ve durudur.

Burian'a göre tabii denebilecek bir Türkçe varsa Cahit Sıtkı'nın Türkçesidir. Şiirlerinde kullandığı “hâlâ” “akıl” “şükür” “zaaf” gibi yabancı kökenli kelimeler Türkçede karşılığı olmayan kelimelerdir. Bu kelimeler de Tarancı'yı yüz yıl sonra anlaşılabilir hâle getirecek cinsten kelimeler değildir. Fuzuli'ye nispetle 1950 Türkçesi neyse Tarancı'ya nispetle 2050 Türkçesi o olacaktır demek doğru olmaz. Türkçenin yaşayan bir müessese olarak değişeceği muhakkaktır. Son elli yılı da

esasen bu değişimin bir tarihidir. Ancak Orhan Seyfi Orhon'un, Ziya Gökalp ve Mehmet Emin Yurdakul'un şiirleri ilk kez neşredildikten kırk yıl sonra da sadeliklerini muhafaza etmektedir ve dil bakımından bir değişikliğe ihtiyaç göstermemektedir. Ancak Yahya Kemal ve Ahmet Hamdi Tanpınar gibi şiirlerinde girift fikirlerini kullanmak isteyen şairler onların yalın Türkçesiyle yetinemezler. Yüz yıl sonraki edebiyatın nasıl bir dilinin olacağı şimdiden kestirilemez. Ancak Burian, o dilin daha öz bir Türkçe olacağı ve onda mesela "tasavvur" kelimesinin kullanılmayacağı fikrini benimsememektedir:

Dillerin değiştiği kelimelerin öldüğü doğrudur. Ama bu değişme katışık dilden tek köklü öz dile gider hükmünü vermek için dil tarihinde ben bir örnek hatırlamıyorum. Hem de bana bundan elli yıl sonraki yazı dilimiz bundan elli yıl öncekinin değiştiği kadar değişmeyecek gibi geliyor. Bu tahminimde yanılmıyorsam Tarancı ile Dağlarca bizden beş altı nesil sonrakilerce de yalnız edebi araştırmalar hatırı için değil, düşünce ve hayal ufuklarını genişleten şairler olarak okunacaklardır. (1952: 305)

Sonuç

Orhan Burian'ın makale, deneme, edebiyat eleştirisi ve edebi etüt türünde kaleme aldığı yazılar geniş bir konu, isim ve eser yelpazesine sahiptir. Ancak devrin yazarları içinde ona istisnai bir konum kazandıran yön hümanizm üzerine yazdığı yazılar ve İngiliz edebiyatından yaptığı tercümelerdir. Edebi tercüme Türkiye'de 1940 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu'nun kuruluşuna dek ihmal edilmiş bir saha olarak kalmış, Türk okuyucusu yabancı dillerde yazılmış büyük eserlere ileri dil bilgisine sahip fertler hariç ulaşamamıştır. Bu büro Türk kültür hayatına yabancı dillerde yazılmış eserleri sistemli ve kapsamlı bir şekilde ilk kez kazandırarak büyük bir vazife görmüştür. Orhan Burian da bu büronun ilk çevirmenlerinden biridir. Onun bu büro için İngiliz edebiyatından yaptığı ve bir kısmı *Tercüme* dergisinde de çıkan çevirileri Türk okurlarının başta Shakespeare olmak üzere İngiliz klasiklerini tanınması bakımından çok önemli bir hizmettir. Burian'la ilgili üzerinde dikkatle durulması gereken bir diğer yön de onun hümanizm fikirleridir.

1935 yılında yayın hayatına başlayan *Yücel* dergisi hem yazar hem de yazı kadrosuyla cumhuriyeti kuran ve ilk yirmi yedi yılında yöneten kadrolara çok yakın bir dergidir. Halkevleri dergileriyle beraber cumhuriyetin kültürel ve felsefi ülkülerini temsil eden bir dergidir. Orhan Burian bu derginin yayın politikasına yön veren yazardır. Dergiyi hümanist çizgiye taşıyan da yakın arkadaşı Vedat Günyol ve Sabahattin Eyüboğlu gibi yazarlarla beraber odur. *Yücel*'in hümanizm konusundaki neşriyatı Burian'ın yazar kadrosuna katılmasıyla birlikte başlamıştır. Orhan Burian'ın *Yücel* dergisinde yazdığı denemelerle cumhuriyetin ideal aydın tipini temsil ettiği söylenebilir. Peki, bu aydın tipinin özellikleri nelerdir? Bu aydın tipi septik düşünme metodolojisine göre düşünür. İnsan iradesini ve aklını zamanın ruhunu tayin edip ona uyum sağlamada en büyük rehber kabul eder. Türk düşüncesinin ve sanatının belirli bir zamanda çivilenip kalmasına rıza göstermez. Müreffeh ve muvaffak olmak isteyen milletlerin akılla ve bilimle çelişemeyeceğini bilir. Osmanlı Devleti'nin çözüldüğünü ve çöküşünü onun bağlı bulunduğu hayat reçetesinin de çöküşü olarak görür. Osmanlı Devleti'nden cumhuriyete intikal eden eğitimsiz, bakımsız ve dünyadan kopuk nüfusun mistisizmle değil pozitif bilimlerle ondurulabileceğine inanır. Cumhuriyetin ideal aydın tipi Türk tarihini askeri zaferler veya mağlubiyetler penceresinden çok kültür penceresinden mütalaa eder. Tarihi milli kimliğin teşekkül ettiği bir yer olarak görür. Milli kimlikten ayrı bir bugün ve gelecek de tasavvur etmez. Ancak ona göre milli kimliğin bugündeki ve gelecekteki teşekkülü tarih içinde dayandığı esaslara dayanmayacaktır. Aklın ve bilimin inşa ettiği dünyanın yasalarına dayanacaktır. Orhan Burian'a göre Türk aydını Batı'nın statik olmayan zihinsel âlemine hümanizm yoluyla iltihak edebilir. İnsanı her şeyin ölçüsü; hür iradeyi ve akli da insanın en büyük hazineleri görek iltihak edebilir.

1930'ların ve 1940'ların Türkiye'sinde devletin benimsediği ve uyguladığı kültür politikaları “kafası Batılı, kalbi Türk” yurttaşlar

yetiştirmeyi hedefler. Bu ideal yurttaş vatanın inşası ve tebcili yolunda çalışırken imparatorluk asırları boyunca unuttuğu Türklük şuurundan ve gururundan hız alır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve ilk çeyrek yüzyılı, Türkçülük ve Batıcılık fikirlerinin tarih sahnesindeki tahakkuku ve zaferi olarak değerlendirilebilir. Cumhuriyeti kuran askeri ve siyasi kadro Türk milletinin tarihte başardıklarıyla büyük ve kudretli bir millet olduğuna şeksiz tereddütsüz iman eder, millete de bu imanı aşlamak davasını güder. İmparatorluğun yüz elli-iki yüz yıl devam eden bir gerileme devrinden sonra yıkılması, bu kadroya göre imparatorluğa maddi ve manevi hüviyetini veren birtakım değerlerin de kadükleştiği anlamına gelmektedir. Osmanlı İmparatorluğu ezeli komşusu ve hasmı olan Batı'nın Rönesans hareketi, sekülerleşme ve endüstrileşmeyle kurduğu akıl ve madde medeniyetine ayak uyduramamış ve Batı karşısında safha safha gerileyerek yıkılmıştır. Onu bir zamanlar düşmanları karşısında büyük zaferlere götüren ruh ve kafa bir zamandan sonra ya özünü kaybetmiştir ya da bir meskenet kaynağı hâline gelmiştir. O hâlde yeni devletin ulus inşası işlevsizliği ispatlanmış o değerlere göre şekillenemez. Bu ulusun “zaman denen coşkun sele katılmasını” sağlayacak değerlere göre şekillenir. Orhan Burian'ın da dâhil olduğu bir aydınlar zümresinde bir fikir, sanat ve edebiyat konusu olarak tartışılan hümanizmin, cumhuriyetin ilk yirmi yedi yılında devleti yöneten kadrolarca benimsenen Batıcılığın aydın sınıfındaki yansımalarından biri olduğu söylenebilir. Orhan Burian'a göre Batı'ya mahsus pozitivizmin, kartezyen felsefenin ve zengin edebiyatın temelinde Grek ve Roma menşeli hümanizm vardır. Hümanizm, insanı bir değer ve bir problem olarak bütün mevcutların merkezine yerleştirmek demektir. İnsan cinsinde daimi olan yenilenme ve ilerleme arzusunu hayatın bütününe yayma ideali demektir. Hümanizm bir toplum hareketi değildir. İdeal toplum tarifi de yapmaz. İdeal aydın tarifi yapar. Hümanizm, cumhuriyetin müesseselerde, eğitimde ve sosyal hayatta imza attığı köklü reformların fikir ve sanat cephesini temsil etme görüntüsü verir.

Orhan Burian ne eski Osmanlı asırlarında ne Tanzimat'ta hatta ne de 1908 meşrutiyetinin yarattığı çok sesli fikir ortamında yetişebilir türde bir aydındır. Sadece cumhuriyet Türkiye'sinin kültür ikliminde yetişebilecek türde bir aydındır. Ancak onun müdafaa ve tasavvur ettiği tarzda bir hümanist sanatın ve düşünce ortamının Türkiye'de teşekkül ettiğini söylemek mümkün değildir. Hümanizm Batı'da bir program veya doktrin dâhilinde ortaya çıkmış bir sistem değildir. Eski Yunan ve Roma'nın sanatta ve fikirde yeniçağ şartlarına adapte edilerek ihya edilmesiyle meydana gelmiş bir ruh ve kafa disiplindir. Hümanizm bir edebi ekol değildir. Edebiyatın şekline ve diline dair bir şey söylemez. İçeriğine etki eder. Edebiyat eserlerindeki insanın diğer insanlar, zaman ve bütün varoluş karşısındaki konumuna ve edebiyatta insanların ve fikirlerin takdim ediliş biçimine etki eder. Hümanizmin edebiyatta ortadan kaldırmak istediği bir eski veya kurmak istediği bir yeni yoktur. Eskide de yenide de bulunabilir. İnsanın evrendeki başlangıcından bitimine kadar her zaman dilimiyle ilgisi vardır. Bu nedenle faşizm, komünizm ve dini radikalizm gibi insanın insaniyetten uzaklaşmasıyla sonuçlanan aşırı ideolojilerle uzlaşamaz. Hiçbir formuyla bu tür ideolojilerin içinde kendine yer aramaz. Çünkü hümanizm insanın birtakım üst yapıların kölesi hâline getirilmesine ve yaradılışında getirdiği değerlerin hiçleştirilmesine rıza göstermez.

Hümanizm edebiyatta milli motifleri bir zenginlik olarak görür. Çünkü insan kendini ve eserlerini dünyaya milli kimliğinden büsbütün azade olarak takdim edemez. Bir insanı veya toplumu anlatmak doğrudan veya dolaylı olarak bir milleti anlatmaktır. Çeşitli sebeplerle farklı milletlere bölünmüş olması insanlık için kültürel bir zenginlik kaynağıdır. Kişinin ana dili milliyetinden gelir. Her insan bir milletin mensubu olarak bir milliyet realitesi içinde yetişir. Milliyet kişinin maneviyatının en kuytu noktalarına kadar sızabilen, düşünce ve davranışları üzerindeki nüfuzu hayatı boyunca devam eden bir haslettir. Hayatın milli tesirlerden tamamen irak bir şekilde yorumlanması da

yaşanması da mümkün değildir. Mümkünse bile upuzak dağ başında veya kaybolmuş bir hücrede tek başına yaşayıp ölmekle mümkündür. Bütün insanların aynı dili konuştuğu, aynı dine inandığı, aynı kodlara göre yaşadığı ve aynı şekilde oturup kalktığı bir dünyaya renksizlik ve manevi kısırlık hâkim olur. Böyle bir dünyada sanat dinamizmini kaybeder. Edebiyat doğduğu toprağın renklerinden, kokusundan ve o toprak üzerinde yaşayan ulustan birçok izler barındırır. Bir romancının veya şairin en mümbit kaynağı en yakınında süregiden hayattır. O hâlde hümanist edebiyat milli ve mahalli unsurları reddedemez. Bu unsurları insana ve insanlığa ait değerler olarak görür ve evrensel bir hassasiyet içinde sanatlaştırmak çabasında olur.

Hümanizm konusunda yazdığı yazılarda Orhan Burian'ın Batı'nın Rönesans'tan sonraki fikir ve hadiseler tarihine bütünlükçü bir açıdan yaklaşmadığı görülür. Hümanizmin ve Rönesans'ın Batı düşüncesini kilise tahakkümünden uzaklaştırarak aklileştirdiği ve sekülerleştirdiği tarihi açıdan bir vakıa olsa da bu uzaklaştırış bir sihir süratinde ve kesinliğinde olmamış, din kaynaklı mezalimler ve savaşlar Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde XVIII. yüzyıl ortalarına hatta XIX. yüzyıla kadar devam etmiştir. Papa IX. Gregory (1227-1241) tarafından kurulan Katolik Engizisyon Mahkemeleri Rönesans'tan çok sonraya, XVII. yüzyıl ortalarına kadar Avrupa'da etkinliğini sürdürmüştür. Bu mahkemeler Hristiyanlıktan uzaklaşmakla suçlanan insanları acımasızca cezalandıran, bazı hâllerde diri diri yakarak idam eden, sistematik işkence ve zulüm mahkemeleridir. Son Engizisyon Mahkemesi İspanya'da 1808 yılına kadar varlığını sürdürmüştür ve bu tarihte Napolyon tarafından ilga edilmiştir. Çoğu kadın on binlerce insanın diri diri yakılmak da dâhil çeşitli şekillerde idam edilmesiyle sonuçlanan cadı avlarının psikososyolojik ve ekonomik birçok kaynağı olsa da en büyük kaynağı yine kilisedir. Cadı avlarının sistematik ve sürekli hâle geliştiği Rönesans'ın Avrupa'da bir kafa ve ruh inkılâbı olarak ortaya çıkışıyla aynı devirlere rastlar. Cadı avları, Hristiyan beynelmileinde XVIII.

yüzyıl ortalarına yani Rönesans'tan dört yüzyıl sonraya kadar devam etmiştir. Bu örnekler kilise tahakkümünün hümanizm ve Rönesans Avrupa'sında Burian'ın söz ettiği ölçüde ve süratte gerilemediğini, Avrupa düşüncesindeki etkisinin yakın zamanlara kadar devam ettiğini gösteren örneklerdir.

Orhan Burian'ın yaşadığı dönemin Türkiye'sinde kültürel ve düşünsel Batıcılık çok güçlü bir fenomendir. Türkler, Selçuklu ve Osmanlı asırlarında kafa ve yaşayış olarak Şarklı bir cemiyettir. Bu cemiyetin Osmanlı'nın son yüzyıllarında yaşadığı felaketlerin sorumluluğu ve suçu inkılâp Türkiye'sinin seçkinlerince işte bu Şarklılığa yüklenmiştir ki tarihte yaşanan olayların düşünceler ve psikolojiler üzerindeki tesiri dikkate alındığında bu anlaşılabilir bir durumdur. Orhan Burian Türk inkılâbını Türk Rönesansı olarak gören bir aydındır. Ona göre Türk inkılâbı Türkiye'de akıl ve hür düşünce toplumu inşa edilmesi yolunda atılmış büyük bir adımdır. Eski Yunan sanatından ve felsefesinden doğan hümanizmin Avrupa'da tesis ettiği insaniliği ve akılcılığı Türkiye'de de Burian'a göre Türk inkılâbı tesis edecektir.

Hümanizm insanlığın fikir ve sanat macerasına tam intibak etmiş bir okuryazar zümresi yaratmak arzusudur. Ancak Türkler tarihi olarak Grek-Roma hümanizminin çok uzağında bir millettir. Selçuk ve Osmanlı Türklerinin beynelmileli Grek-Roma hümanizmi değil İslam beynelmilelidir. Düşünce ve his âlemi de yüzyıllar zarfında bu beynelmilele göre şekillenmiştir. Devletin zayıflamasıyla girişilen Batı örnekli yenileşme hareketleri, Tanzimat asrı ve nihayet cumhuriyet, Türk hayatının ve düşüncesinin Müslüman Şark'tan uzaklaşarak seküler Garp'a yakınlaşması safhalarıdır. Ancak Şark'tan uzaklaşma hem aydın sınıfında hem de halk tabakalarında tam bir kopuş şeklini almamış, batılılaşma Rus ve Japon örneklerindeki seviyesine varmamıştır. Türkiye toplumu Şark kafasıyla Garp kafasının bir arada yaşayagittiği bir toplumdur. Bu iki kafa Türkiye'de bazen ahenk bazen boğuşma vaziyeti

gösterir. Ancak iki kafanın ahenginden de boğuşmasından da tam bir netice doğamaz. İkilik devam eder.

Burian'ın edebiyat görüşlerinin özünü “Edebiyatta Üç Buut” ve “Sanatın Başı Hayrettir” başlıklı denemeleri vermektedir. Burian edebiyatın hangi içerik ve lisanla takdim edilirse edilsin hayret uyandırmakla mükellef olduğu görüşündedir. Ona göre edebiyatın dili her günkü dil olabilir ama bu dille meydana getirilen eserlerin okuyanda bir sihir etkisi yaratmak zarureti vardır. Basitlik sanatta hiçbir zaman bir hedef ve meziyet olamaz. Edebiyat hayat karşısında bir aynanın veya ses kayıt makinesinin tarafsızlığını ve çekimsizliğini takınamaz. Romancılık veya şairlik eşyayı kelimeleştirmekten ibaret bir zanaat değildir. Bu sanatlar, gerçeği dil ve üslup vasıtasıyla yeniden yaratan sanatlardır. Gerçeği perdelemek veya saptırmak niyetinde olmasa bile Edebiyat kişide her köşe başında bulunamayacak duygular uyandırmalıdır. Gerçeğin hangi renginden söz etmekte olursa olsun söz edişine biteviyeliğe zıt edalar vermelidir. Yazar bir gözlemci olduğu kadar bir kâşif hatta bir mucittir. İşi laf cambazlığına ve dil oyunbazlığına götürmeden kendine mahsus bir dil yaratmak mecburiyeti içindedir. Yaratamıyorsa eksik bir yazardır. Edebiyat en düz hâliyle bile bir icat meşgalesidir. Sadeliği hiçbir zaman icatsızlık raddesine varamaz. Varırsa basitleşmiş ve çoraklaşmış olur. Hayat mucizelere, olağandışılıklara ve öngörülemezliklere çok zaman cevaz vermez. Onun mekanik bir işleyişi vardır. Göklerin, yerlerin, çöllerin ve şehirlerin tabii olduğu kanunlar hayatı ezberler ve tekrarlar doğuran bir karın yapar. Alışılagedik hadiseler, alışılagedik hadiseler göre sokakta çok daha geniş bir yer tutar. Çünkü insan cinsinin hayattaki temel önceliklerinden olan emniyetin alışılagedik hadiseler içinde muhafaza edilmesi daha kolaydır. İnsan monotondan nefret eden ama kendi monotonunu yıkacak cesareti nadiren gösterebilen bir türdür. Sanat çeşitlerine biraz da her günkü hayatının tekdüzeliğinden bir nebze olsun uzaklaşabilmek için ilgi gösterir. Şu hâlde edebiyat, hem *fictive* hem de *non fictive* türlerinde bu

monotonu yıkabilen bir sanat olmalıdır. Okuyucuya her günkü hayatından ayrı bir evrene girdiği duygusu vermelidir. Bir şair süsten ve sanattan en uzak şiirlerinde bile meydan kalabalığından ayrı bir dilde konuşur. Kelimelerin anlamlarını ham ve yıpranık hâlleriyle kabul edebilir ama o kelimeleri bir araya getirişinde bir simyacı titizliği takınarak sihirli bir bütüne ulaşmak arzusunda olur. Dilin ham içeriğini kabul ederek halka hitap etme imkânını korur. O hamlıklardan değerli madenlere ulaşarak da sanat kudretini ispat eder. Dil, içerik, fikir ve şekil bakımından sokağı birebir taklit eden edebiyat hayret uyandırma yetisinden mahrumdur.

Bilgi Notu

Makale, araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hazırlanmıştır. Yapılan bu çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir.

EK: Orhan Burian Bibliyografyası

A. Fikir-Edebiyat Dergilerinde Çıkan Yazıları

Yücel Dergisi'nde Çıkan Yazıları

Burian, O. (1936). Edebi eser ve edebi tenkit hakkında I. *Yücel Dergisi*, (13), 18-19.

Burian, O. (1936). Edebi eser ve edebi tenkit hakkında II. *Yücel Dergisi*, (14), 61-62.

Burian, O. (1936). Bir İngiliz şiir antolojisi için çevirmeler: Milton. *Yücel Dergisi*, (15), 113-114.

Burian, O. (1936). Edebi nevilere: Essay hakkında. *Yücel Dergisi*, (16), 142-144.

Burian, O. (1936). Türkçe bir İngiliz edebiyatı antolojisi için çevirmeler: Donne. *Yücel Dergisi*, (16), 164-166.

Burian, O. (1936). Sanatkâr ve sanatı. *Yücel Dergisi*, (17), 190-192.

Burian, O. (1936). Türkçe bir İngiliz edebiyatı antolojisi için çevirmeler: Pope. *Yücel Dergisi*, (17), 204-206.

Burian, O. (1936). Tagore çevirmeleri münasebetiyle. *Yücel Dergisi*, (18), 240-242.

Burian, O. (1936). İki nesirci. *Yücel Dergisi*, (18), 253-254.

Burian, O. (1936). Türkçe bir İngiliz edebiyatı antolojisi için çevirmeler: Blake. *Yücel Dergisi*, (19), 13-15.

Burian, O. (1936). Zaman ve kıymet hükümlerimiz. *Yücel Dergisi*, (20), 42-43.

Burian, O. (1936). Bir İngiliz edebiyatı antolojisi için çevirmeler: Wordsworth. *Yücel Dergisi*, (21), 96-100.

- Burian, O. (1936). Sanat ve iman. *Yücel Dergisi*, (22), 126-127.
- Burian, O. (1936). Bir İngiliz edebiyatı antolojisi için çevirmeler: Byron. *Yücel Dergisi*, (22), 147-148.
- Burian, O. (1937). Bir İngiliz edebiyatı antolojisi için çevirmeler: Shelley. *Yücel Dergisi*, (23), 179-180.
- Burian, O. (1937). Tagore'u Türkçeleştirmek. *Yücel Dergisi*, (24), 218-221.
- Burian, O. (1937). Avrupa ne düşünüyor? Almanya'da sanat tenkidi. *Yücel Dergisi*, (25), 39-40.
- Burian, O. (1937). Avrupa ne düşünüyor? Rusya-İtalya-Romanya. *Yücel Dergisi*, (26), 79-80.
- Burian, O. (1937). Bir İngiliz edebiyatı antolojisi için çevirmeler: Tennyson. *Yücel Dergisi*, (27), 114.
- Burian, O. (1937). Dışarıda: Fransa-İtalya. *Yücel Dergisi*, (28), 160.
- Burian, O. (1937). Dışarıda: Fransa-Danimarka. *Yücel Dergisi*, (29), 200.
- Burian, O. (1937). Dışarıda: İtalya-İngiltere. *Yücel Dergisi*, (30), 240.
- Burian, O. (1937). Bir semboliste göre şiir ve şair. *Yücel Dergisi*, (31), 17-18.
- Burian, O. (1937). Tenkit: Yeni Halide Edip-Sinekli Bakkal. *Yücel Dergisi*, (31), 20-24.
- Burian, O. (1937). Dünyanın büyük romanları: Karamazov Kardeşler. *Yücel Dergisi*, (31), 58-60.
- Burian, O. (1937). Tenkit: Edebiyat lügati. *Yücel Dergisi*, (31-32), 71-73.
- Burian, O. (1937). Dışarıda: Çekoslovakya-İngiltere-Rusya. *Yücel Dergisi*, (32), 79.

- Burian, O. (1937). Sinema hakkında. *Yücel Dergisi*, (33), 94-95.
- Burian, O. (1937). Bir tiyatro tarihi için notlar. *Yücel Dergisi*, (34), 180-184.
- Burian, O. (1938). Bir tiyatro tarihi için notlar II. *Yücel Dergisi*, (35), 217-218.
- Burian, O. (1938). Edebiyatımızın asıl noksanı. *Yücel Dergisi*, (36), 257.
- Burian, O. (1938). Bir tiyatro tarihi için notlar III. *Yücel Dergisi*, (36), 264-267.
- Burian, O. (1938). Bir tiyatro tarihi için notlar IV: Yunan Tiyatrosu. *Yücel Dergisi*, (37), 26-28.
- Burian, O. (1938). Bir tiyatro tarihi için notlar V: Yunan Tiyatrosu. *Yücel Dergisi*, (38), 76-79.
- Burian, O. (1938). Tiyatro tarihini yapan eserlerden: Prometheus Vinctus. *Yücel Dergisi*, (40), 160-164.
- Burian, O. (1938). Tiyatro tarihini yapan eserlerden: Oresteia üçlemesi. *Yücel Dergisi*, (41), 199-201.
- Burian, O. (1938). Gençlik bilse: Mai ve Siyah. *Yücel Dergisi*, (42), 238-241.
- Burian, O. (1938). Oresteia üçlemesi. *Yücel Dergisi*, (43), 24-27.
- Burian, O. (1939). Orta tahsil hakkında. *Yücel Dergisi*, (53), 200-204.
- Burian, O., Çağlar, B. K., Kuntay, M. C., Yalçın, H. C., Ezine, C., Tunç, M. Ş., Orhon, O. S. (1940). Müşterek yazımız. *Yücel Dergisi*, (61), 6-17.
- Burian, O. (1940-1941). Şiir meselesi ve Eflatun ile Muhammet. *Yücel Dergisi*, (68-69-70-71), 53-55.
- Burian, O. (1941). Türkçe ve Nevai. *Yücel Dergisi*, (72), 99-100.

- Burian, O. (1941). Tercüme mecmuası. *Yücel Dergisi*, (76), 176-179.
- Burian, O. & Günyol, V. (1942). Dünya gözüyle. *Yücel Dergisi*, (88-89-90), 42-46.
- Burian, O. (1942). İngilizce bir lügat. *Yücel Dergisi*, (88-89-90), 69.
- Burian, O. (1943). Adımlar'ın hümanizma anketi. *Adımlar Dergisi*, (3), 88-89.
- Burian, O. (1944). Tercüme ve bizim için manası üzerine. *Ülkü Dergisi*, (75), 17-18.
- Burian, O. & Günyol, V. (1945). Sahne oyunlarımız hakkında. *Yücel Dergisi*, (102), 46-49.
- Burian, O. (1945). Bizim şehir. *Yücel Dergisi*, (105), 152-154.
- Burian, O. & Günyol, V. (1945). Değişen dünya. *Yücel Dergisi*, (106), 183-186.
- Burian, O. & Günyol, V. (1945). Walt Disney'in dünyası. *Yücel Dergisi*, (106), 202-203.
- Burian, O. (1945). CHP şiir müsabakası kapanırken: Şiir hakkında düşünceler. *Yücel Dergisi*, (110), 111-112.
- Burian, O. (1945). Doğumunun yüz ellinci yılında Keats. *Yücel Dergisi*, (110), 123-124.
- Burian, O. (1946). Dünya vatandaşlığı için terbiye. *Yücel Dergisi*, (115), 94-97.
- Burian, O. (1946). Karalama defterinden düşünceler: Roman üzerine. *Yücel Dergisi*, (119), 34.
- Burian, O. (1947). Milli eğitim bakanlığı klasikleri üzerine. *Yücel Dergisi*, (124), 140-142.
- Burian, O. (1947). Büyük sanatkâr. *Yücel Dergisi*, (126), 57.

- Burian, O. (1947). Tiyatromuzun geleceği üzerine. *Yücel Dergisi*, (128), 194.
- Burian, O. (1947). Anış. *Yücel Dergisi*, (129-130-131), 194.
- Burian, O. (1948). Renaissance. *Yücel Dergisi*, (143-144-145), 322-323.
- Burian, O. (1945). Bencillik illetimiz. *Yücel Dergisi*, (108), 39.
- Burian, O. (1950). Değişiş üzerine. *Yücel Dergisi*, (146), 2-3.
- Burian, O. (1950). Tiyatrolarımız: Ankara'da Bizim Şehir. *Yücel Dergisi*, (146), 52-53.
- Burian, O. (1950). Şiir üzerine. *Yücel Dergisi*, (147), 2.
- Burian, O. (1950). Yahya Kemal Beyatlı düşünülürse. *Yücel Dergisi*, (148), 31.
- Burian, O. (1950). Meslekte edep. *Yücel Dergisi*, (148), 32.
- Burian, O. (1950). Edebiyatımızın bir muhasebesi. *Yücel Dergisi*, (149), 2-3.
- Burian, O. (1950). Kitaplardan okurlara: Bugünün Türk destanı. *Yücel Dergisi*, (148), 5-7.
- Burian, O. (1950). Türk dilini temsil edecek 10 eser, Bir ankete cevap. *Yücel Dergisi*, (149), 10.
- Burian, O. (1950). Konuşurken: Öğütleme ahlak üzerine. *Yücel Dergisi*, (149), 24-25.
- Burian, O. (1950). Yüzüncü yıldönümünde yabancı gözüyle Wordsworth. *Yücel Dergisi*, (150), 35-37.
- Burian, O. (1950). Tiyatrolarımız: Ankara'da kıskançlık. *Yücel Dergisi*, (150), 55-56.

Burian, O. (1950). Amerikan görüşünün bir özeti: Emerson gözüyle Goethe. *Yücel Dergisi*, (151), 23-24.

Burian, O. (1950). Anket I'e cevap. *Yücel Dergisi*, (152), 6.

Burian, O. (1950). Anket II'ye cevap. *Yücel Dergisi*, (152), 10.

Burian, O. (1950). Sanatta yenilik davası. *Yücel Dergisi*, (153), 39.

Ufuklar/Yeni Ufuklar Dergisi'nde Çıkan Yazıları

Burian, O. (1952). Bizde yolculuk. *Ufuklar Dergisi*, (3), 75.

Burian, O. (1952). Dergiler üzerine. *Ufuklar Dergisi*, (11), 322-324.

Burian, O. (1952). Göze batan şeyler. *Ufuklar Dergisi*, (9), 267-268.

Burian, O. (1952). Her kişi yeni bir sınıftır. *Ufuklar Dergisi*, (6), 162-163.

Burian, O. (1952). İyimserlik kötümserlik. *Ufuklar Dergisi*, (10), 291-296.

Burian, O. (1952). Medeniyet ardındaki ahlak. *Ufuklar Dergisi*, (7), 194-196.

Burian, O. (1952). Mükâfatlar üzerine. *Ufuklar Dergisi*, (7), 206-208.

Burian, O. (1952). Romancılığımızın yarısını. *Ufuklar Dergisi*, (5), 134-137.

* İmzasıyla. (1952). Amerikan yıldızı ile Tolstoy. *Ufuklar Dergisi*, (2), 41.

* İmzasıyla. (1952). Bir edebi seyahat. *Ufuklar Dergisi*, (2), 55-60.

* İmzasıyla. (1952). Bu yılın Nobel mükâfatı. *Ufuklar Dergisi*, (1), 20-22.

* İmzasıyla. (1952). Edebiyat düşmanları. *Ufuklar Dergisi*, (6), 171-172.

- * İmzasıyla. (1952). İlim insanlıkta şeref bırakıyor mu?. *Ufuklar Dergisi*, (3), 89-90.
- * İmzasıyla. (1952). İyi okumuş kime derler. *Ufuklar Dergisi*, (4), 120-121.
- * İmzasıyla. (1952). John Dewey. *Ufuklar dergisi*, (6), 164-166.
- * İmzasıyla. (1952). Körlere göz veren adam. *Ufuklar Dergisi*, (4), 110-112.
- * İmzasıyla. (1952). Mikangelo. *Ufuklar Dergisi*, (3), 79-82.
- * İmzasıyla. (1952). Santayana-Croce-Mauriac. *Ufuklar Dergisi*, (11), 327-330.
- * İmzasıyla. (1953). 1952 edebî seyahati. *Ufuklar Dergisi*, (14), 52-60.
- Burian, O. (1952). Türk klasikleri. *Ufuklar Dergisi*, (1), 23-24.
- Ufuklar imzasıyla. (1952). Başsöz. *Ufuklar Dergisi*, (10), 1.
- Ufuklar imzasıyla. (1952). Başsöz. *Ufuklar Dergisi*, (11), 1.
- Ufuklar imzasıyla. (1952). Başsöz. *Ufuklar Dergisi*, (2), 1.
- Ufuklar imzasıyla. (1952). Başsöz. *Ufuklar Dergisi*, (3), 1.
- Ufuklar imzasıyla. (1952). Başsöz. *Ufuklar Dergisi*, (4), 1.
- Ufuklar imzasıyla. (1952). Başsöz. *Ufuklar Dergisi*, (5), 1.
- Ufuklar imzasıyla. (1952). Başsöz. *Ufuklar Dergisi*, (5), 1.
- Ufuklar imzasıyla. (1952). Başsöz. *Ufuklar Dergisi*, (7), 1.
- Ufuklar imzasıyla. (1952). Başsöz. *Ufuklar Dergisi*, (8), 1.
- Ufuklar imzasıyla. (1952). Başsöz. *Ufuklar Dergisi*, (9), 1.
- Ufuklar imzasıyla. (1952). Dileğimiz. *Ufuklar Dergisi*, (1), 1.

-Vefatından Sonra-

Burian, O. (1953). Hal tercümem. *Ufuklar Dergisi*, (Orhan Burian özel sayısı), 69.

Burian, O. (1953). Genç tiyatro yazarlarına. *Ufuklar Dergisi*, (Orhan Burian özel sayısı), 70.

Burian, O. (1953). Dünyanın en eski kanunu ve aşk türküsü bulundu. *Ufuklar Dergisi*, (Orhan Burian özel sayısı), 71-72.

Burian, O. (1953). Burian'ın Vedat Günyol'a yazdığı mektuplardan. *Ufuklar Dergisi*, (Orhan Burian özel sayısı), 78.

Burian, O. (1953). Burian'ın Vedat Günyol'a yazdığı mektuplardan. *Ufuklar Dergisi*, (Orhan Burian özel sayısı), 96.

Burian, O. (1953). Burian'ın Vedat Günyol'a yazdığı mektuplardan. *Ufuklar Dergisi*, (Orhan Burian özel sayısı), 98.

Burian, O. (1953). Bir cümlesi. *Ufuklar Dergisi*, (Orhan Burian özel sayısı), 112.

Burian, O. (1953). Bir cümlesi. *Ufuklar Dergisi*, (Orhan Burian özel sayısı), 124.

Burian, O. (1953). Milli eğitim bakanlığı tercüme yayınları üzerine. *Yeni Ufuklar Dergisi*, 17, 130-131.

Burian, O. (1953). Köylüyü aydınlatma. *Yeni Ufuklar Dergisi*, (18), 162.

Burian, O. (1953). Türk klasiklerinde Mizan-ül Hakk. *Yeni Ufuklar Dergisi*, (19), 217-219.

Burian, O. (1953). Kahramansız bir tragedya: Jules Caesar. *Yeni Ufuklar Dergisi*, (20), 236-239.

- Burian, O. (1954). Günlükten: Yeni Dünya. *Yeni Ufuklar Dergisi*, (27), 257-258.
- Burian, O. (1954). Günlükten: Üniversitelerimiz. *Yeni Ufuklar Dergisi*, (28), 380-385.
- Burian, O. (1954). Bir radyo konuşmasından: Ana eser Hamlet. *Yeni Ufuklar Dergisi*, (29), 161-166.
- Burian, O. (1955). Benim dünyam. *Yeni Ufuklar Dergisi*, (36), 442-444.
- Burian, O. (1956). Bir radyo söylevinden: Shakespeare. *Yeni Ufuklar Dergisi*, (48), 441-446.
- Burian, O. (1956). Ekonomik hayvan. *Yeni Ufuklar Dergisi*, (48), 446.
- Burian, O. (1957). Peter Mundy. *Yeni Ufuklar Dergisi*, (58), 841-848.
- Burian, O. (1957). Türkiye hakkında dört İngiliz seyahatnamesi. *Yeni Ufuklar Dergisi*, (61), 8-10.
- Burian, O. (1957). Yabancı dört seyahatname III. *Yeni Ufuklar Dergisi*, (62-64), 57-61.

Diğer Dergilerde Çıkan Yazıları

- Burian, O. (1938). Byron ve Türkler. *Kalem Dergisi*, (7), 17-26.
- Burian, O. (1944). Denizin çağırışı. *Değirmen Dergisi*, (10), 117-118.
- Burian, O. (1944). Tercüme ve bizim için manası üzerine. *Ülkü Dergisi*, (75), 17-18.
- Burian, O. (1946). Engin vakar. *Söz Dergisi*, (5-6), 1.
- Burian, O. (1951). Türkiye hakkında dört İngiliz seyahatnamesi. *Belleten Dergisi*, 15(58), 223-245.
- Burian, O. (1952). Üç yüz yıl önce memleketimizi gezen İngilizlerden Peter Mundy. *Belleten Dergisi*, 16(61), 27-33.

Burian, O. (1951). Turkish literature in our time. *Books Abroad Dergisi*, 25(4), 1325-1328.

Burian, O. (1950). Tercümeçi gözüyle Hamlet. *Devlet Tiyatrosu Dergisi*, (5), 5-6.

Burian, O. (1950). Düşüncelerinin eri Shavo. *Devlet Tiyatrosu Dergisi*, (6), 6-7.

Burian, O. (1951). An introduction to Hardy's novels. *Modern Language Review*. (82 sayfalık bir inceleme).

Burian, O. (1951). Shakespeare in Turkey. *Shakespeare Quarterly*, 5(2).

Burian, O. (1952). Interest of the English in Turkey as reflected in English literature of the renaissance. *Oriens*, 5(2), (Uluslararası Doğu İncelemeleri Derneği Dergisi).

Fikir-Edebiyat Dergilerinde Müstear İsimlerle Çıkan Yazıları

A. S. İmzasıyla Çıkan Yazıları

A. S. (1945). Klasiklerin kıyıcığına: Princesse de Cleves. *Yücel Dergisi*, (102), 39.

A. S. (1945). Klasiklerin kıyıcığına: Özdeyişler. *Yücel Dergisi*, (103), 83.

A. S. (1945). Klasiklerin kıyıcığına: Paul ile Virginie. *Yücel Dergisi*, (104), 130.

A. S. (1945). Klasiklerin kıyıcığına: Aktörlük hakkında aykırı düşünceler. *Yücel Dergisi*, (105), 157.

A. S. (1945). Klasiklerin kıyıcığına: Germaina. *Yücel Dergisi*, (106), 188.

an İmzasıyla Çıkan Yazıları

an. (1947). Diyor bana an her güzel emek: Şermin. *Yücel Dergisi*, (124), 136.

an. (1947). Diyor bana an her güzel emek: Türk şairleri. *Yücel Dergisi*, (128), 228.

M. Ö. Engin İmzasıyla Çıkan Yazıları

Engin, M. Ö. (1945). Bücürlük. *Yücel Dergisi*, (104), 128.

Engin, M. Ö. (1945). Dekorsuz sahne. *Yücel Dergisi*, (106), 187-188.

Engin, M. Ö. (1945). Başlıca Osmanlı tarihçileri. *Yücel Dergisi*, (107), 15.

Engin, M. Ö. (1946). Moda çılgır ve bir örneği. *Yücel Dergisi*, (117), 180-181.

Engin, M. Ö. (1947). Köy Enstitüleri ve yıkıcı zihniyet. *Yücel Dergisi*, (125), 6-7.

Engin, M. Ö. (1952). Tarihi sevenlere yardım. *Ufuklar Dergisi*, (3), 76-78.

Engin, M. Ö. (1952). Hepsi bizim gibi insanlar. *Ufuklar Dergisi*, (10), 298-299.

Engin, M. Ö. (1953). Koçi Bey risalesi. *Ufuklar Dergisi*, (11), 21-27.

Engin, M. Ö. (1953). İlerlemek anlaşmaktır. *Ufuklar Dergisi*, (14), 37.

Âli Âgâh İmzasıyla Çıkan Yazıları

Âgâh, Â. (1952). Ansiklopedi ihtiyacımız. *Ufuklar Dergisi*, (1), 12.

Âgâh, Â. (1952). Bir elin de sesi olurmuş. *Ufuklar Dergisi*, (2), 39-40.

Âgâh, Â. (1952). Ansiklopediler üzerine. *Ufuklar Dergisi*, (10), 312-313.

Âgâh, Â. (1952). Faydalı bir eser. *Ufuklar Dergisi*, (11), 334-335.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi'nde Çıkan Makaleleri

Burian, O. (Mart-Haziran 1951). Türk-İngiliz münasebetinin ilk yılları. *Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 9(1-2) 1-17.

Burian, O. (1949). Goethe ile Byron. *Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 7(3), 25-37.

Burian, O. (1949). Emerson gözüyle Goethe. *Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 7(3), 39-42.

Burian, O. (1949). İngiltere'de yazılmış ilk Türkçe şiirler. *Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 7(4), 583-586.

Burian, O. (1950). Yayınlar üzerine: İngiliz tiyatrosu tarihi I. Tiyatronun gelişmesi (Başlangıçtan Shakespeare'e kadar), Yazan: İrfan Şahinbaş. *Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 8(1-2), 264-267.

Burian, O. (1951). Kraliçe Elizabeth'ten Üçüncü Murat'a gelen hediye'nin hikâyesi. *Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 9(1-2), 19-41.

Burian, O. (1951). Bozuk idareden şikâyetçi iki şair. *Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 8(4), 675-681.

B. Tercümelere

Yücel Dergisi'nde Çıkan Şiir Tercümelere

Blake, W. (1936). *Kaplan*. (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (19), 15.

Blake, W. (1936). *Kuzu*. (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (19), 14.

Blake, W. (1936). *Şarkı*. (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (19), 14.

Blake, W. (1936). *Çamurla çakıl*. (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (19), 15.

- Byron, G. G. (1936). *Gezintilere son*. (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi* (22), 148.
- Byron, G. G. (1936). *Elveda*. (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi* (22), 148.
- Cousins, N. (1946). *Yeni insan eskidi*. (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (117), 163-167.
- Donne, J. (1936). *Bir geziye çıkmadan karısına yazmış olduğu şiirden*. (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (16), 164.
- Donne, J. (1936). *Cenaze*. (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (16), 166.
- Donne, J. (1936). *Yıldönümü*. (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (16), 165-166.
- Milton, J. (1936). *Can çekişen Samson'dan*. (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (15), 114.
- Milton, J. (1936). *Kaybolmuş Cennet'ten*. (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (15), 113-114.
- Morgan, C. (1945). *Avrupa fikri*. (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (107), 3-7.
- Pope, A. (1936). *Yalnızlığa gazel*. (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (17), 205-206.
- Pope, A. (1936). *Kloe*. (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (17), 206.
- Shelley, P. B. (1937). *Gece*. (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (23), 180.
- Shelley, P. B. (1937). *Ozymandias*. (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (23), 179.
- Tagore, R. (1936). *Bahçivan I*. (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (13), 41.

Tagore, R. (1936). *Bahçivan II.* (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (14), 82-83.

Tagore, R. (1936). *Bahçivan III.* (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (15), 136-137.

Tagore, R. (1936). *Bahçivan IV.* (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (16), 170.

Tagore, R. (1936). *Bahçivan V.* (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (17), 212-213.

Tagore, R. (1936). *Bahçivan VI.* (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (18), 258-259.

Tennyson, A. (1937). *In memoriam.* (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi* (27), 115.

Tennyson, A. (1937). *Gözyaşları.* (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (27), 115.

Wordsworth, W. (1936). *Bir gezi sırasında.* (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (21), 97-99.

Wordsworth, W. (1936). *Lûsi.* (Çev: Orhan Burian), *Yücel Dergisi*, (21), 100.

Diğer Tercümeleri

Addison, J. (1941). *Perivari yazılar.* (Çev: Orhan Burian), Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu.

Bacon, F. (1940). *Hakikate dair.* (Çev: Orhan Burian), Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu.

Bacon, F. (1940). *Okumaya dair.* (Çev: Orhan Burian), Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu.

Barrie, J. M. (1944). *Kabahat kendimizde*. (Çev: Orhan Burian), Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu.

De Quincy, T. (1941). *Macbeth piyesinde kapının vuruluşuna dair*. (Çev: Orhan Burian) Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu.

Huxley, A. L. (1945). *Yeni dünya*. (Çev: O. Burian), Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu

Joyce, J. (1941). *Küçük bir bulut*. (Çev: Orhan Burian), Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu.

Keats, J. (1945). *Bir Yunan vazosuna*. (Çev: Orhan Burian), Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu.

Keats, J. (1945). *Chapman'ın Homeros tercümesini ilk görüş*. (Çev: Orhan Burian), Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu.

Miller, A. (1952). *Satıcının ölümü*. (Çev: Orhan Burian), Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu.

O'Neill, E. G. (1945). *Karaağaçlar altında*. (Çev: Orhan Burian), Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu

Shakespeare, W. (1943). *Beğendiğiniz gibi*. (Çev: Orhan Burian), Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu.

Shakespeare, W. (1943). *IV. Henry*. (Çev: Orhan Burian), Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu.

Shakespeare, W. (1943). *Othello*. (Çev: Orhan Burian), Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu.

Shakespeare, W. (1944). *Aşkın emeği boşa gitti. Perde 1*. (Çev: Orhan Burian), Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu.

Shakespeare, W. (1944). *Atinalı Timon*. (Çev: Orhan Burian), 1944, Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu.

Shakespeare, W. (1944). *Hamlet*. (Çev: Orhan Burian), Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu.

Shakespeare, W. (1946). *Macbeth*. (Çev: Orhan Burian), Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu.

Shakespeare, W. (1947). *II. Richard; Perde III / Sahne 2; Perde IV / Sahne 1; Perde V/Sahne 5*. (Çev: Orhan Burian), Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu.

Syngé, J. M. (1940). *Denize giden atlılar*. (Çev: Orhan Burian), Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu.

Tagore, R. (1938). *Bahçivan (Kitap Halinde)*. (Çev: Orhan Burian), Çituri Biraderler Matbaası.

C. Antolojiler

Burian, O. (1938). *Mütarekeden sonrakiler (1918-1938)*. (B. K. Çağlar, H. Y. Şehsuvaroğlu ile). Çituri Biraderler Basımevi.

Burian, O. (1946). *Kurtuluştan sonrakiler*. Pulhan Basımevi. *Mütarekeden sonrakiler* antolojisinin bu genişletilmiş baskısı sadece Orhan Burian tarafından düzenlenmiştir.

Ç. Telif Piyesleri

Burian, O. (1954). *Ceylan çocuk*. Yeni Ufuklar.

Burian, O. (1954). *Canın yongası*. Yeni Ufuklar.

D. Bunlar Dışında Kalan Yapıtları

Burian, O. (1938). *Byron ve Türkler*. Ulusoğlu Basımevi.

Burian, O. (1952). *Babiâli nezdinde üçüncü İngiliz elçisi Lello'nun muhtırası*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Burian, O. (1955). *William Shakespeare: Hayatı, sanatı, eserleri. Orhan Burian'ın tercüme ve notlarından*. V. Günyol (Haz.), Ekin Basımevi.

Burian O. (1964). *Denemeler-eleştiriler*. V. Günyol (Haz.), Çan Yayinevi.

E. Basılmamış Eserleri

Örneklerle Garp Edebiyatı

Tiyatro Tarihi

Amerikan Edebiyatı Tarihi

Kaynakça

Balık, M. (2021, Aralık 25). Orhan Burian.

<http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/burian-orhan>

Burian, O. (1938). Atatürk Asya'nın Rönesans'ıdır. *Yücel Dergisi*, (46), 195.

Burian, O. (1939). Hümanizma: Üç şiir münasebetiyle. *Yücel Dergisi*, (47), 262-263.

Burian, O. (1940). Hümanizma ve biz I. *Yücel Dergisi*, (62), 71-72.

Burian, O. (1940). Hümanizma ve biz II. *Yücel Dergisi*, (63), 121-122.

Burian, O. (1940). Hümanizma ve biz III. *Yücel Dergisi*, (64), 171-173.

Burian, O. & Günyol, V. (1941). Sanatın başı hayrettir. *Yücel Dergisi*, (78), 244-245.

Burian, O. (1946). Şiirimizin iki kefesi. *Yücel Dergisi*, (111), 157.

Burian, O. (1944). Çeyrek asırlık Türk şiiri. *Yücel Dergisi*, (98), 42-46.

Burian, O. (1945). Edebiyatta üç buut. *Yücel Dergisi*, (104), 125.

Burian, O. (1946). Şairlerimiz üzerine. *Yücel Dergisi*, (113), 5-7.

Burian, O. (1947). Geçen altı senenin Türk edebiyatı. *Yücel Dergisi*, (123), 92-96.

Burian, O. (1952). Amerikan edebiyatından bir pay. *Ufuklar Dergisi*, (2), 34-35.

Burian, O. (1952). Şiirimizde kuvvetli bir cereyan. *Ufuklar Dergisi*, (4), 99-100.

Burian, O. (1952). Kanık-Anday-Rifat üçlüsüne son bakış. *Ufuklar Dergisi*, (9), 275-279.

- Burian, O. (1952). Şiir dilimizin geleceği. *Ufuklar Dergisi*, (10), 303-305.
- Burian, O. (1953). Hâl tercümem. *Ufuklar Dergisi*, (15), 69.
- Burian, O. (1993). *Denemeler-eleştiriler*. Cem Yayınevi.
- Burian, O. (2006). *Günlük*. Yapı Kredi Yayınları.
- Demirci, K. (2021, Şubat 10). Engizisyon. <https://islamansiklopedisi.org.tr/engizisyon>
- Günyol, V. (8 Mayıs 1976). Orhan Burian. *Cumhuriyet*, İstanbul.
- Necatigil, B. (2016). *Edebiyatımızda isimler sözlüğü*. Yapı Kredi Yayınları.
- Özerdin, S. (1958). Prof. Orhan Burian bibliyografyası. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 16(3-4) 83-95.
- Şahsuvaroğlu, H. Y. (1953). Sevgili Burian. *Ufuklar Dergisi*, (15), 76-78.
- Uzun, H. (2018). Türkiye’de sanat ve sanatçılığın teşvik edilmesi: Cumhuriyet Halk Partisi sanat mükâfatı yarışması. *Türkiyat Mecmuası*, 28(1), 213-239.
- Yalçın, M. (2010). Burian Orhan. *Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi I Kitabı* içinde (252. s.), Yapı Kredi Yayınları.
- Yener, M. (2020). *1938-1950 yılları arasında yayımlanmış edebiyat dergilerinde edebiyat eleştirisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EXTENDED ABSTRACT

Orhan Burian is one of the leading intellectuals of his time, both with his intellectual and literary writings and with his translations. He wrote essays, reviews and articles in journals such as Yücel, Ufuklar, Ankara University DTCF Magazine, Kalem, Adımlar and Ülkü. His translations from English literature were published in the journals Yücel and Tercüme, which were published by the Ministry of National Education. His knowledge of Turkish and Western literature is clearly seen in these writings and translations. This study was carried out in order to remind the researchers of Orhan Burian, who has not attracted the attention of researchers until today and to provide information about his scientific background.

In the study, intellectual and literary journals published between 1935-1957 were researched for Orhan Burian's writings. For his life story, books such as the "Tanzimat'tan Bugüne İsimler Ansiklopedisi", Behçet Necatigil's "Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü" and electronic resources such as "teis" were consulted.

The majority of Orhan Burian's writings were published in the journal Yücel between 1936-1950. His articles in this journal can be divided into two groups as literary articles and humanism articles. In this journal, in the articles he wrote with the signature of M. Ö. Engin, he touched upon some issues that concern the field of history as well as literature. Burian's interest in history is also seen in his articles for Ankara University DTCF journal. In this journal, Burian's articles on English literary and political history and the history of Turkish-English relations were published. His writings and translations collectively reveal that Burian had a special interest in English literature and history. This interest is rooted in the fact that Burian was educated in English schools. His writings on humanism gave Orhan Burian an exceptional position among the writers of the period. Because there is no other pen in the newspapers and journals of the period that is as busy with this topic as him.

Orhan Burian passed away in 1953. Ufuklar, which he founded in 1952 and published many articles with various signatures until his death, was renamed Yeni Ufuklar after his death. The articles that Burian wrote while he was alive, but were not published in any journal, were published in Yeni Ufuklar after his death. Burian's last article in Yeni Ufuklar appeared in 1957 in the 62nd issue of the journal. After Burian's death, Ufuklar published a special issue for him. This special issue was also used for the study. The majority of Orhan Burian's writings are essays type. There are also articles, letters, conversations, surveys, and interviews with him. There is an encyclopedic style and purpose in his articles about Western literature. There is not much literary criticism in these articles. In his humanism articles published in the

journal Yücel, he approached this topic within the framework of the following questions:

What is humanism? What is the place of humanism in the history of ideas, beliefs, and literature in Europe? What is humanist literature? How does humanist literature differ from non-humanist literature? Could the secularism of Ancient Greece and Rome, which inspired the European Renaissance and enlightenment, have a tangible impact on 20th century Turkish thought and art? What kind of connection is there between national literature and humanist literature?

His studies and criticisms of the literature of the period he lived in were published in the limited pages of the journals. They are therefore devoid of depth. In his writings on Turkish literature, with a few exceptions, names and works have been dealt with collectively. There is no fanatical opposition or blind acceptance in his approach to new trends in literature. He criticizes Garip poets for ignoring the astonishment duty of art. He doesn't object to the abandonment of classical values such as aruz, hece, rhyme, and poeticism in poetry. However, he thinks that the abandonment of classical values should not reach the level of abandoning the astonishing quality of the art. According to him, the necessity of not becoming ordinary and not creating a sense of banality is a classic value that can never be left for poetry. He criticizes the innovation program of Garip poets, which can be summarized as removing the poeticism from poetry, on the grounds that this program lacks the sense of magic in poetry. However, this criticism doesn't lead to the acceptance of being stuck in the past. Cahit Sıtkı, Fazıl Hüsnü and Ahmet Muhip Diranas, who are from the same generation as Garip poets, are the leading poets of 1940s poetry, according to him.